

büyüklere masallar

2 BÜYÜKLERE MASALLAR

insanlar ve arabalar

yani aslında otomobiller demek istiyorum. araba deyince önünde mutlaka bir veya iki adet kaburgaları çıkmış, ağzında yem torbası iki beygirin çektiği dört tekerli bir şey gelir insanın aklına. ama şimdilerde gelmiyor. artık herkesin bir arabası var.

"benim babamın arabası"... mesela...

"bizim arabamız"... mesela...

"komuşular bi araba almışlar!"... mesela...

ama yalnız bizde değil bu sakillik. gavurda da aynı şey. alman "wagen" diyor, ingiliz "car", fransız ise "voiture". yani çevrilince hepsi bildiğimiz araba.

en komikleri ise İtalyanlar...

onlar herkesin araba dediğine "macchina" diyorlar (söylerken "a" dört elif bir miktar uzatılacak.) yani bildiğimiz makina, ama demek istedikleri otomobil...

nedendir bilinmez sekiz yaşına geldiğimde babam beni galatasaray lisesine koydu. yani o zamanlar ortaköydekine. adı lise ama ilk okul dördüncü sınıf. hem de yatılı. halbuki moda'da oturuyoruz, pekala beni oralarda eve yakın bir yerlerde bir okula verebilirdi. hayır...

önce moda sekizinci ilk okulunun üçüncü sınıfına devam ederken hem bozulan gözlerime tam yuvarlak tel gözlük alındı hem de fransızca bir matmazel tutuldu... haftada üç gün geliyor. kısa boylu topal bir kadıncağız. ve ben çocuk olalı bu fransızca derslerindeki zulüm gibi zulüm hayatımda yaşamadım...

babam neden beni galatasaraya koydu?

hem de istanbul'un içinde yatılı.

fransızca öğrenip sınıfsal yüksek atlama yarışında aileye bir katkı olsun için mi, yoksa benden kurtulmak için mi...

bilinmez.

3 BÜYÜKLERE MASALLAR

işte tam o sıralarda ben fransızca ile boğuşup ailemin toplumsal seviyesine katkıda bulunmaya çabalarken babam da ekonomik cemiyetsel uzun atlama hamlesi ile ilk otomobilini edindi.

bu şimdilerde ara sıra ortalarda bir görünüp kaybolan fiat topolino'nun ilk örneklerinden biriydi. bir kere, daha alındığında modeli eskidi, yani o senelere göre. herhalde ikinci ya da üçüncü el olmalı. eh zaten babam da kullanmasını yeni öğreniyor.

ne demişler acemi nalbant kürdün eşeğinde öğrenirmiş. (burada vazife icabı tabii bütün yukarda adı geçenleri tenzih ederim.)

fiat'ın arkası kambur. yani öyle bildiğimiz bagaj çıkıntısı falan yok. kapıların hepsi alışlageldiği gibi aynı istikamete açılmıyorlar. öndekiler normal... de... arka kapılar geriye doğru... kaput kısmı fosfosları gibi, ancak kelebek gibi iki tarafa kaldırıp açık durmaları için uyduruk bir demir çubuk sıkıştırıyorsun.

renği dersen, gri mi desem petrole yakın mor mu desem, bir tuhaf renk...

babamın kullanma stili ilk önceleri kurbağavari gitti. yani gaz debriyaj falan... sonraları biraz biraz alıştıysa da acemiliğin bu derecesine dayanamayan zavallı topolino süratle dökülmeye başladı. bunlara orasını burasını çarpmalar da eklenince... artık siz düşünün...

siz iyisi mi düşünmeyin. ben söylüyeyim. kapıların çarpılıp macunlanmasından ve üstün körü boyanmasından sonra otomobilciğin orijinal (!) renklerine ilaveten beş ayrı renkte macun ve çeşitte boya tonları elde edildi. daha sonraları arka sağ kapının açma kapama kulpu bozulduğundan ve sanırım imkansızlıklardan daha ziyade ihmalkarlıktan, elden çıkarılıncaya kadar ön kapının dış kulpuna iple bağlı kaldı.

kaportanın çektiği işkence ve azap motorun ve yürütme organlarının yanında pek hafif kalıyordu. babam, o zamanlar halen iki sokak halinde istanbul'u

4 BÜYÜKLERE MASALLAR

şereflendirmekte olan tarlabası'nda ömer hayyam otobüs durağının karşısında, yanılmıyorsam ismi yorgo olan becerikli bir usta edinmişti. hafta sekiz gün dokuz topolino yorgo ustanın tamirhanesinde. ya motor ya direksiyon, ya şanzıman ya diferansiyel.

diferansiyel dedim de... en komik olaylardan bir tanesi... iş dönüşü araba vapurundan çıkılmış eve gitmek için doğancılar yokuşuna hamle edilmiş. tam yokuşun orta yerinde insanı dehşete düşüren bir tangırtı, şangırtı, tungurtu... paldır, küldür. kenara çekip duruluyor ve yokuşun biraz aşağısına kadar yuvarlanıp kaldırımın kenarında kaykılıp kalan 'diferansiyel muhafaza kapağı' toparlanıp arabaya atılıyor. ve o vaziyette eve kadar geliniyor. ertesi gün tabii yorgo'ya...

hatırladığım fakat o anda kahkahalarla gülmeyi aklıma getiremediğim için halen hayıflandığım bir başka olay... kaput kapakları kelebekvari iki yana açılmış ve birer inşaat demirinden bozma çubuklarla kapanmasın diye desteklenmiş. motor çalışır durumda. sanırım babam, elinde tornavida, ya rölanti ayarı yapacak ya da o yuvarlak yerden çıkıp ta motorda son bulan dört kablonun ne olduğunu kontrol edecek. ikincisi daha muhtemel. çünkü çalışır durumdaki topolino kablolarına el atıldığında tekmiil intikam hisleriyle babamı fena halde çarpıyor. biraz da alacakaranlıkta cereyan eden hadisede mavi turuncu serrareleri bile görmek mümkün. babam ondan sonra edindiği onlarca otomobili maharetle kullandı ama hiçbir zaman bir tek kere bile motor işlerine bir daha karışmadı.

cemiyet içeri ekonomik uzun atlamanın vecibelerinden olan bir şoför edinmek ise daha ilk günlerde yerine getirilmiş ve elazıglı, uzun boylu, ama hayli uzun boylu, çikik elmacık kemikli. kocaman elli, gülyüzlü, dünya iyisi

5 BÜYÜKLERE MASALLAR

hüseyin adıbelli (hüseyin abim) istihdam edilmişti. şimdi düşünüyorum da hüseyin abiyin topolino'nun o ön tarafına o bedenle, o bacaklarla nasıl sığdığını hayal bile edemiyorum.
neyse...

hüseyin abi ve dedem ön tarafta, anneannem, kucağında kardeşim semra ¹(daha yaşına bile basmamış) ve ben. anneannem kucağında semra ile sağ tarafta oturuyor. yani iple sıkı sıkıya bağlı olan kapı tarafında. zannedersem kadıköyüne kadar gidilip ya bir yerlere uğranacak ya da bir şeyler alınacak. her ne hal ise, evden çıkarken mütebaki ev halkı tarafından 'aman dikkatli gidilmesine ve çocuğa dikkat edilmesine' dair sıkı tembihatta bulunuluyor.

şimdiki fenerbahçe stadının önünden hafif sağa kıvrılıyoruz, ve mayhoş bir meyille kurbağlıdere köprüsünün yokuşunu kat ettikten sonra inişe geçip sert sağ viraja giriyoruz.

ve işte ne olduysa o anda oluyor. kapının ipleri ileri derecede malzeme aşınmasından ötürü kopuyorlar. anneannemin kapısı ardına kadar açılıyor ve semra yok!.. anneannemde feryat "semra uçtu... semra uçtu!" allahtan hüseyin abi şerbetli. ani debriyaj, fren ve araba durdurulup sağ yamaçta semra aranmaya başlanıyor. hani ne derler. verilmiş sadakası varmış diye... semra maşallah top gibi. tabii yalnızca biraz korkmuş, ağlıyor. başkaca vukuat yok. bu olay araba sakinleri tarafından uzun bir süre hane halkına yansıtılmadan bir sır gibi saklanmıştı.

¹ buna çeşitli itirazlar oldu. kucaktakinin semra değil enise olduğu iddia edildi.

6 BÜYÜKLERE MASALLAR

hiçbir kaba kuvvetin yıpratmaya kadir olamadığı zavallı topolino sonunda perişan bir vaziyette satılmadan kaderine terk edilmek üzere yorgo ustaya verildi..

ailenin, tabii yani babamın ikinci otomobili ya 44 ya 45 model bir opel record oldu.

kırık beyaz renginde, üstü açılır kapanır, direksiyonun bir yerlerinden elle kumanda edildiğinde otomobilin sağında ve solunda iki kapının tam orta yerinden hokkabaz gibi şakkadanak kalkıp inen, içinde kırmızı bir ışık yanan, yani kısaca otomobilin sağa ya da sola döneceğini arkadaki vasıtalara ikaz eden bir çeşit sinyal... o zamanın teknik harikalarından biri...

dönüşleri arkadakine göstermek için topolino'dan ve tabii sıkı şoför talimlerinden kalan bir takım el kol hareketleri alışkanlıkları, yerini böylelikle teknolojinin en son buluşuna bırakmış oluyordu.

hatırladığım kadarı ile tentesinin zarafeti, uzunca kaputu, hafif çıkıntılı kamburumsu bagajı ve tabii radyosu ile mükemmel bir vasıta idi. dışardan bu aldatici zarafetine rağmen amcamlar üç, bizler beş, e tabii bir de hüseyin abi, işte yani kaç ediyorsak cümbür cemaat bolu'lara, izmit'lere kadar piknik seyahatleri tertip ediliyordu.

opelimiz zarifti, hoştu ama iki kusuru vardı. birincisi ya fabrikasyon bir hatadan kaynaklanıyor olabilirdi ya da devamlı bolu izmit seferlerinde istiap haddimizi aştığımızdan olsa gerek her seferinde üç beş defa su kaynatma alışkanlığı vardı. onun için bagajda bir kova ve bir kaç şişe yedek bulunur ve kaputunun önünde dışta duran radyatör kapağından ne zaman gayzer gibi buharlar fışkırmaya başlasa kenara çekilir ve hemen bütün otomobil halkı eline geçen kap kaçakla arazide su aramaya dağılırdı.

7 BÜYÜKLERE MASALLAR

bu su olaylarından aklımda kalan... suyu ipince iplik gibi akan ve fakat opelimizin ihtiyacını da gideren köy dışında bir köy çeşmesi...

üzerindeki kitabe:

-abu... hayaaa... tım... içe... den... geçe...-
ne olduğunu anladınız değil mi?

opelin ikinci ve onanmaz ve garip hatası ise dümdüz asfalt yolda münasip bir süratte seyrederken birdenbire nereden geldiği bilinmeyen bir sinir buhranı ile direksiyonun ve ön takımın ve ön tekerleklerin zaptedilemez bir şekilde titremeye başlaması idi. bu hata hiçbir tamirci tarafından anlaşılamadı ve opel record bu haslet ve zaafı ile birlikte satıldı. o sıralarda şoförlüğe heves eden amcamı zorla direksiyon başına oturtmaya zorlayan babam, ya kendi nezaretinde ya da hüseyin abinin gözetiminde bir iki 'opel kullanma' girişimine ikna etti. fakat o menhus titremeler yüzünden küçükyalı yolunda opel'in humma hastalığı birden nüksedip te amcamın idaresinden kurtulup gidilen en sağ taraftan en sol tarafa biraz da derince bir şarmpole düşülünce, amcam ebediyen şoförlük hayallerinden vazgeçti.

türkçenin bulup çıkarttığı en güzel kelimelerden biri de 'kentsoyluluktur'.

bu batının kıçından uydurup çıkardığı 'aristokrat' ya da 'burjuva' deyimi ile katiyen aynı kaba konulmaz. burada hem 'kent'li olacaksın hem de 'soylu'.

zarif bir şey yani.

hem de zor...

işte ekonomik uzun atlama çabaları ve cemiyetsel mesafelerin aşılması ve yaşanan hayat ile bu kentsoylularla aranın behemal kapatılması için gösterilen çabalar meyanında bütün yapılan edilenler, satın alınanlar, satılanlar, inşa edilenler, kazanılanlar dışında

8 BÜYÜKLERE MASALLAR

kalan yaşam tarzı ile kentsoylularla aranın kapatılıp kapatılmadığı da kocaman bir soru işaretidir...

bindokuzyüzkırklarda üç ihtiyar madamdan moda sekizinci ilkokulunun arka tarafındaki dar bir sokakta, altı kâgir üstü üç kat ahşap ev çetin pazarlıklar sonucu 2400 (yazı ile ikibindört yüz eski türk lirasına) satın alındığında, böylece yeşildireğin köhne mahallesinden moda'ya terfi etmiş olduk.

bir kentsoyluluğa soyunulup başlatılan bu yarış ve göze kestirilmiş olan 'hedefler' hiçbir zaman bitmeyeceği için bu menhus mesafeleri kapama çabaları aileyi kısa zamanda bu sefer de moda'dan altın-tepe'nin tam orta yerinde iki dönüm bir arsa üzerinde inşa edilen bir eve taşıdı.

bir başka yerde bu altın-tepe evi hakkında yazarım belki. burada yalnızca evin temeli kazılıp da temel atılacağı sırada babamın nezaretinde ve civani (giovanni) kalfa ve bir hayli kalabalığın önünde, temel çukuruna üç kurban kesilip bir avuç dolusu da altın (bildiğimiz hakiki cumhuriyet altını) atıldığını söyleyeyim yalnızca...

topolino ve opel record'dan sonra gelen üçüncü otomobil doğrudan doğruya amerika'dan geldi. kendileri bir şilepten devasa tahta bir sandık içersinde çıktı. gıcır gıcır.. sıfır kilometre... kız oğlan kız... simsiyah bir ford!... 1945'lerin çizgilerine göre muhteşem bir 'diazyni' vardı. işte bu otomobilimizle istanbul içersinde atılan birkaç aylık ev-iş iş-ev turlarından sonra eskinin verdiği bir alışkanlıkla aynı ekip, yani amcamlarla biz ve hüseyin abi, bir izmir seferi düzenlendi.

onca insan o ford'a nasıl bindi... izmir'e kadar nasıl gidilirdi... onları pek hatırlamıyorum. ama aklımda kalan şey herbirisi yumruktan büyük taşlarla döşeli 'yamanlar' dağ yoluna vurmamız bir tangırtı bir tungurtu ile yamanlara çıkmamız... daha sonra inmemiz... istanbul'a

9 BÜYÜKLERE MASALLAR

avdet... ve hurda haline gelmiş zavallı ford'un hemen elden çıkartılması...

ondan sonraki otomobillerin, yanılmıyorsam hepsi acenteden sandıkta alındı.
plymouth sonra bir de soto, daha sonra bir oldsmobil (muhteşem bir şeydi o oldsmobil... beyaz, üstü açık ve bir sülün gibi...) bir buick sonra arada unuttuğum -fluid drive- vitesli bir otomobil sonra vişne çürüğü rengi salon gibi bir chrysler.
ilk kez hem over drive hem yarı otomatik vitesli bir otomobil...
daha sonra üç beş tane daha var... ama artık eskilerin yanında onlar anılmaz bile...

hiç bir otomobil bir seneden daha uzun bir süre kullanılmadı. ve yaşam ve cemiyet içersinde dirsek darbeleri ile edinilmek istenen yerin, kullanılan otomobillerin marka ve modellerinle her daim düz orantıda olmasına dikkat edildi...

bu otomobil merakı (recaizade beyefendinin kulakları çınlasın; neredeyse araba sevdası diyeceğim geliyor...) tabii biz çocuklara da geçti. çocuklar deyince şoför mahallinde oturan babamın yanında dikilip ayakta duran amcamın oğlu doğan'la arkada amcamın yanında oturan ben. ön taraftan gelen, arkadan takip ettiğimiz, yan sokaktan çıkan bütün otomobillerin markalarını kim önce söyleyecek...
doğan benden on yaş kadar küçük ama kerata zehir... ben daha ağzımı açmadan pat söyleyiveriyor... ve ben hırşımdan kuduruyorum...

hüseyin abi otomobili kullanmadığı zamanlarda ne yapardı?
onu bostancı evinin (biz ona köşk diyorduk. çünkü bostancı altın-tepe'de 'köşk'te oturulmalıydı. evde değil...)

10 BÜYÜKLERE MASALLAR

mutfağında bir şeyler yaparken hatırlıyorum. ama aklımdan hiç çıkmayan uğraşımız, yani benim ve onun, babamın ilk hobileri arasında yer alan av merakının malzemelerini hazırlamaktı. kapıdan girildiğinde birinci ufak antrenin ortasına konmuş genişçe bir masada fişekler, barut ölçęi, saçmalar, fişek kapsülleri, kapakları, sıkıştırıcısı...

fişekler kıpkırmızıydılar. ve biz hüseyin abiyle barut ölçüp saçma koyup fişek doldururduk.

hüseyin abi yamanlar yollarında tahrip ettiğimiz ford'un satılışına kadar dayanabildi. sonra paranın sağladığı yaşam biçimlerinden biri olan mutlaka bir sayfıeye gitme maceralarımızdan birinde, yakacık'ta bir konakta geçirdiğimiz bir yaz mevsiminde makbule diye şirin bir kızla evlendi ve bütün cesametine rağmen sessizce ayrıldı.

şeref dostel plymouth'la beraber girdi hayatımıza. orta boylu, seyrek saçlı, yassıya yakın küçük bir burun ve duglas bıyıklar. gözleri her daim velfecri okurdu, diyeceğim ama diyemiyorum. hüseyin abi gibi patron gelirken kapıyı açmak için otomobilin önünde el pençe divan bekleyen bir tip değildi. afilliydi. kurnazdı. ve son derecede çıkarıcı (daha çok ta oportünist...) otomobili şiir gibi kullanırdı ve gözü gibi de bakardı. beraber çok uzun yollar yaptık. antyalara, alanyalara... bir kez bile uzun yolda yorulduğunu gözünü kırptığını hatırlamıyorum. sonra aydın'la evlenip bostancı evinin sarnıç üzerindeki müştemilatına yerleşti...

11 BÜYÜKLERE MASALLAR

arbadan önce

daha sonraları aile sohbetlerinde bir ya da iki kere bunun sözü geçmişti.

o zamanlar babam geçmişe sanki buğulu gözlerle bakar gibi (çok edebi oldu) :

"... o yaşlarda ah derdim bir bisikletim olsa... sadece bir bisikletim... bütün dünyayı dolaşırım... bütün dünyayı..." diye geçmişindeki içsel gizemli özelemleri (bu da çok öztürkçe oldu) bir an için sanki ağzından kaçırmıştı. zaten ondan sonra bu konu üzerinde, benim hatırladığım kadarı ile, bir daha hiç konuşulmadı.

onun bu 'özlemine' ben üç dört yaşlarında şahit oldum. yeşilköy'de tamamı ahşap olan bir binanın alt katında oturuyoruz. babam evden işe işten eve trenle gidip geliyor. annem ve anneannem hayal meyal hatırladığım ev işleriyle uğraşıyorlar.

her gün yengem (küçük dayımın karısı) ve sonradan evleneceğim kızın teyzesi, (annemin gençlik arkadaşları) günlerini genelde beraber geçiriyorlar. onların neler yaptığı ve benim neler yaptığım pek önemli değil...

ve buna rağmen hayatımız tekdüze geçmiyor.

çünkü ilk önce bir köpeğimiz oluyor. onu nasıl çağırdığımı pek hatırlamıyorum. ama onsuz bir tek gün bile geçirmedığımı gayet iyi biliyorum...

taaa ki

"bu köpek hasta yahu, allah korusun kuduz muduz mu ne?"

lafları ile bir torbanın içerisine konup babam tarafından trenle uzak bir yerlere bırakılıncaya kadar.

bu olayı anlamadım ve bir süre babamı hiç affetmedim...

12 BÜYÜKLERE MASALLAR

daha sonra bir kuzum oldu.

koyuna yakın...

karabaş...

bütün sevgimi ona verdim. giderek,
boynuna sıkı sıkıya sarılıp başımı yün
yumağının arasına sokup türlü
okşamalara altalta üstüste çimenlerde
yuvarlanmamıza, kafamı kafasına
dayayıp bir ileri bir geri gitmelere ve
şakalara alıştı.

beraber çayırlara çıkmamız (zaten evin dört bir yanı çayır)
dolaşmalarımız sonra eve dönmemiz müthiş bir arkadaşlık
ruhu oluşturdu ikimizin arasında...

karabaşı kestiler...

ben görmedim...

ama biliyorum...

büyüklerin davranışlarına hiç bir zaman akıl
erdiremediğim için artık küsmekten vazgeçtim.

yalnızca tarifsiz bir hüznün ve gizli kuytu köşe bucakta
dökülen göz yaşları...

o da geçti...

zamanla (beylik tabirle) her şey geçiyor...

bu arada babamın seneler sonraki konuşmasında sözü
edilen o mahut bisiklet çıktı ortaya.

didonu klasik, öne doğru, kalkık...

frenler çubuk.

vites mites yok...

ne gezer o zamanlarda...

ön ve arkada krom boya karışığı çamurluklar. arkada
ayrıca yaylı bir 'port bagaj'...

ön tarafta çalıştığı vakit 'fırrr fırrr' eden bir dinamo...

ve bütün bunlar aşağı yukarı otuz kilo kadar bir şey.

pazarları babam annemi önüne alıyor ve çayırlarda tur
atıyorlar.

13 BÜYÜKLERE MASALLAR

bu dolaşmaların hiç birinde onları dünyayı dolaşmak arzusu ile yanıp tutuşarak çayırdan ayırdıklarını, hatta bakırköy'e kadar bile gittiklerini görmedim. demek ki daha sonraları beyan edilen bu tutku yalnızca bir tutkuymuş.

bisiklet bizimle birlikte moda evine oradan bostancıya kadar taşındı.
deyim yerindeyse 'taş gibi bir alman malı' olması hasebiyle bir türlü hakkından gelemedik.
ne babam ve annem ne de daha sonraları dağ bayır dolaşan ben...

babamın dünyayı bisikletle dolaşma tutkusu, edinilen motorlu vasıtalarından sonra başka bir bahara kaldığından, bisiklet bana kalıyor...
artık bostancı'dan küçükyalı'ya, maltepe'ye, tepe mahale'ye ve daha bir sürü yere bisikletlerle yapmış olduğumuz devri alem seyahatlerinde engin ve necip'in o zarif, o tüy gibi hafif yüzseksenaltı (!) vitesli, spiral frenli, parmak kalınlığında lastikleri ile kurs bisikletleri yanında benim babadan kalma otuz kiloluk lenduha çok komik kalıyordu.

ama ne olursa olsun...
bisiklet bisiklettir...
hatta mahalledeki bazı çocuklara bi tur verdiğim zaman bile gözüm ve gönlüm o koca alamet bisikletimde kalırdı...

moda'ya taşındıktan sonra nereden akıllarına esmişse babamı 'ihtiyat askerliğine' (deyim doğru mu değil mi bilmiyorum) çağırdılar. buna kısaca 'ihtiyat' da diyebiliriz. sanırım askerlik yapmış olan erkek vatandaşların 'çok ihtiyaç karşısında' yeniden bir süre vatan hizmetleri yapma zorunluluğu gibi bir şey.
görev yeri maltepe.

14 BÜYÜKLERE MASALLAR

oturduğumuz yer moda.
sene bindokuzyüzkırkdört falan...
minibüs yok.
dolmuş yok.
otobüs yok.
tren dersin haydarpaşa'da başlıyor ve maltepe durağında
inildiğinde askeriye bir saat kadar yürüyüş
mesafesinde...
pratik zekalı abdurrahman bey (bu babam) kendine
hemen 'wandrer' marka alman malı (başka türlü o
sıralarda zaten düşünülemez) bir motosiklet ediniyor.
evden işe (yani kışlaya) oradan da eve motosikletle gidip
geliyor.
motosiklete ne zaman binmeyi öğrendi nasıl cesaret etti
anlaşılır gibi değil.
ara sıra babam beni askeriye götürüyor.
arkada aynı bisiklette olduğu gibi bir port-bagaj var.
telden. onun üzerine oturmam lazım ama imkanı yok.
annemin bir yerlerden bulup çıkardığı şişman bir yastık
port-bagajın üstüne sıkı sıkıya bağlanıyor ve ben yastığın
üstünde babama sarılarak seyahat ediyorum.
ancak bu anlatıldığı kadar kolay ve zevkli bir şey değil.
yolların parke taşı olduğu yerler modern sayılıyor.
genelde arnavut kaldırımını.
wandrer dersin sert bir araç. her tümsekte, her taşta
hoplayıp zıplarken minder altımdan kayıyor ve babama laf
anlatıncaya kadar demir üzerinde gidiyorum.

15 BÜYÜKLERE MASALLAR

haneler

geçen gece uykum kaçtı...
düşündüm durdum eskileri... küçüklüğümden bu yana
oradan oraya taşındığımız evleri...

evler, apartman katları, tek odalar, altı odalar, bahçeli
bahçesiz...
bitip tükenmedi...
o kadar çoklar ki...
yazsam dedim...
evleri sırasıyla...
sonunda iki sayfa bir şey tutar...
ama öyle olmadı... hikaye uzadıkça uzadı ve sonunda...

ilk önceleri yeşildirek'te baraka gibi bir evde oturduk.
babam annem ve anneannem...
şimdiki çeşnici sokağın bir üstü. bizimkinin yanında bizim
eve benzer bir iki tane daha gecekondumsu evler var.
karşı sırada bir apartman. üç katlı...

konfeksiyon atölyelerinden toplanan kumaş artıkları eve
gelir, onlar yıkanır, tenekeler içerisinde hazırlanan siyah
ya da koyuca bir boyada kaynatılıp halledildikten sonra
annem ve anneannemim iğne iplik ve binbir emekle
diktikleri çoraplar, toplanır bir çuvala konulur...
babam her hafta bu çuvalarla bir pazar yerine giderdi.
çok uzak olanları vardı...

bazen bir hafta gelmediği olurdu...
beş altı gün sonra gelir...
pazar yerlerinde açıkta yatmaktan üşütmüş, ayakları
davul gibi şiş...
anneannem hardallı sıcak su yapardı...

çok küçüktüm...
belki iki belki ikibuçuk yaşında...

16 BÜYÜKLERE MASALLAR

nedense evin bir tek odası, sedirleri ve dışardaki helası, kapı önü ve sokağı, bütün o ayrıntıları, solmuş siyah beyaz ya da sepya bir fotoğraf netliği ile o minicik kafamda yerleşmiş ve kalmış...

bir kilo hamsi alınırdı. haşlanır ve bir ekmekle yenirdi... sanırım oldukça fakirdik...

bu fukaralığı ben doğmadan babam seçmiş. öyle anlatırlardı. kafası çalışan hesabı kitabı kuvvetli olan babam havuzlarda memurmuş. havuzlar denilen de herhalde tersane olsa gerek...

fakat, (bulmakta ve kullanmakta zorluk çektiğim bir deyim); artık tatminsizlikten mi, ailesine daha iyi bir yaşam tarzı hazırlamak için mi yoksa daha sonraları da belirginleşen *bir yukarı kat* hırsı mı, her nedense havuzlardan istifa ederek iş hayatına atılmış.

bu hayata yani...

ordan burdan bezler toplayıp, yıkayıp, boyayıp çorap yaparak, çuvallar sırtında, yürüyerek cehennemin bir ucuna giderek...

bu hikayeye başlarken bir ufak barakadan, ilk oturduğumuz evden söz açmak istedim. yani sözü buradan açsam dedim. o baraka haricinde diğerleri fakirlik ve sıkıntılı bir hayatın başlangıcı...

asıl anlatmak istediklerimle bir ilgisi yok gibi gözüküyor ama...

daha sonraları barakanın tam karşısındaki *gazetecinin, üç katlı apartmanının* alt katına taşındık. herhalde işler iyi gidiyordu. barakanın hayat hikayesi gibi bunun da hikayesi uzun ve karmaşıktır...

göçebelikten yerleşik ticari düzene nasıl geçildiğini tabii ki hatırlayamam... çünkü ticaret ne de olsa yetenek işi.

babam tarakçılarhan sokağın başındaki terzi anastas'a komşu bit kadar bir dükkan edindi. artık oradan satıyor çorapları.

17 BÜYÜKLERE MASALLAR

bir iki kutu da fanila iç çamaşırı falan edinmiş.
işi büyüttü yani.

annemle ara sıra gidiyoruz...
anastas çok sevimli bir adam...

gazetecinin apartmanı lakırdısı da en üst katta, yani iki
buçukuncu balkonlu katta cumhuriyet gazetesinde çalışan
birisinin orada oturmasından dolayı.

sonraları hep öyle anıldı.

orada sünnet oldum.

babam beni sıkı sıkı tutup kandırdığı için uzun süre
konuşmadım onunla...

şişme süet bir fil; sanırım saim dayım getirmişti... aslında
büyük dayım... berber enver de kolum kadar pilli bir
elektrik feneri getirdi...

nikelajlı, pırlı... üstteki düğmeyi bir itiyorsun her taraf
aydınlık...

anneannemi hatırlıyorum...

annem ve babam akşamları bir yerlere gittiklerinde

sığındığım sonsuz sevgi...

tiğ örgüler, mangalda patates ve külde kestane...

sokağa bakan demir kafesli pencerenin içine

çörekleniyorum ve elime ne geçerse aşağıya atıyorum...

çok mu yaramazdım acaba... yoksa hınzır mı?..

az sonra kapı çalınır, mahallenin çocukları: "*teyze aykut
bunları attı yine sokağa...*"

istanbul erkek lisesinin arka tarafında büyük bir açıklık...

yer toprak. masalar dizmişler. akşamları aileler geliyor.

bir falan içiliyor. bir de iki kocaman sırığın arasına sıkıca
tutturulmuş yatak çarşafında lorel hardi filimleri

seyrediyoruz...

perde üzerinde adamlar konuşup gülüşüyorlar, ordan

oraya koşuşturuyorlar...

ama; yeni tabirle, ben yemiyorum... her seferinde

perdenin gerili olduğu sete çıkıyorum ve perdenin

18 BÜYÜKLERE MASALLAR

arkasında aslında neler olup bittiğini keşfetmeye çalışıyorum...

bundan sonraki yeşilköy faslını burada kısa kesmek istiyorum. çünkü *araba öncesi* anlatımında yeşilköy'den etraflıca bahsetmişim. ilave etmek istediğim tek şey: kocaman bir çayırın orta yerinde olması, ahşap ve çok büyük olması... ve orada her akşam trenle işten gelecek olan babamızı bekliyor olmamız...

habire taşınıyoruz. çarşıkapı'da güzel yuva apartmanının üçüncü katı..

artık dört yaşındayım. misafirler geldiğinde beni hemen iskemlenin üstüne çıkartıyorlar... "*oku bakiyim oğlum!*"

"*vardiyadan bağırdılar, üçdirekli bir gemi...*" şiirini okutturuyorlar bana.. sonunu da değiştirip:

"*... ne hint'te var ne çin'de ne de aykut'un cebinde...*"

diye bitirince misafirler bayılıyorlar... ne şirin şey bu böyle diyorlar... kıyırık bir şiirle neden şirin olduğumu anlayamıyorum...

dışarlarda bir yerlerde savaş bütün hızıyla, müthiş bir şekilde sürüyormuş... bizimkileri bilmem ama benim haberim bile yok... apartmanın karşısındaki fırına gidiyoruz anneannemle her gün. elimizde nüfus kağıdımız ve pula benzer minicik minicik koparmalık fişler... ekmek karnesi... bir tane kopartıp veriyorsun... sanırım yarım ekmek bana ya da tam ekmek mi ne veriyor fırıncı. rengi biraz koyu... o karnelerin bir de kömür için olanı var... ama ben gitmiyorum. nüfus kağıdım gidiyor...

ara sıra en alt kata süleyman beylere, suzan hanımlara iniyoruz... kızları var. benden büyük...

güzel yuva'da aklımda kalan fazla bir vukuat yok. yalnız karşı komuşuya hırsız girdi. babam pijamayla kovaladı. bir de kapalıçarşı'da annemin elinden kurtulup, çarşıdan çıkıp, kocamaaan tramvay yolunu geçip bizim sokağa

19 BÜYÜKLERE MASALLAR

kapağı atıp evde kanepenin arkasına saklanma maceram var. bir saat sonra akılları başlarından çıkmış deli gibi eve gelen annem ağladı, babam iki tokat çaktı... zaten yediğim iki dayak... birisi bu... fiziki darbeler... ötekiler çok daha betardi...

bindokuzyüz kırklı senelerde moda'da altı kâgir üstü ahşap üç katlı bir eve taşındık... babam orasını üç rum madamdan sıkı pazarlıklardan sonra sanırım ikibin küsür liraya satın aldı... o evde enise doğdu, semra doğdu... ben okula başladım... moda sekizinci ilkokulu... cemile'ye silgimi vermedim diye hoca çok kızmıştı... demek ki paylaşmayı daha öğrenememiştim...

.....

ve burada ilk olarak altı lambalı phillips marka bir radyo ile tanıştık. teknoloji nasıl bir şey... bilemezsiniz... tahmin bile edemezsiniz...

düğmesi var... çeviriyorsun, az bekliyorsun, içinden sesler geliyor...

yani, bir sürü küçük adamların arka kapağının içinde saklı olmadıklarını çocuk aklıma kendi kendimi ikna etmeye çalışıyorum...

kısa bir süre sonra bambaşka bir yenilik... müthiş teknik bir alet...

yeşildirek taraflarındayken, iki kocaman sırığın arasına sıkıca tutturulmuş yatak çarşafına akseden mucizevi sinema evimize girdi...

neredeyse bir cep kitabı boyutlarında iki minik çarpık teneke makarası olan ve tıklar tıklar elle çevrilen bir sinema makinası...

eğer muntazam çevirmezsen ya da makara sıkışırsa, film yanıyor, perdedeki hayaller önce bir kararıp sonra uçup

20 BÜYÜKLERE MASALLAR

gidiyor... perde bembeyaz... bir ara veriliyor ve sonra sinemaya devam...

yalnızca miki maus filimleri seyreden, radyoda günün yirmidört saati ne çalarsa onu dinleyen oldukça modern bir aile...

fakat bunun yanında da inanın fazla bir lüksümüz yok... dediğim gibi... evde en büyük lüksümüz altı lambalı phillips radyomuz ve sinema makinamız... telefon yok...

hatta üç ev ötede köşedeki bakkalda bile yok...

buzdolabı yok; ama mutfakta çok afilli bir tel dolabımız var.

çamaşır makinası yok; ama en alt katta taştan iki tane kavî çamaşır teknemiz, odunla çalışan, dumanı ara sıra geri tepen bir sobamız, bol çivit, soda ve beyaz sabun. birinci katta annemlerin yatak odasına bitişik, camı çerçevesi olmayan bir banyo;

siz ona banyo diyorsunuz. biz o zamanlar bile hamam derdik. zaten onun için evdeki hamam, dışardaki ise çarşı hamamı... yine odunlu bir soba, karşiki duvarın tam ortasında mermer bir kurna, tahta oturak, kalıp beyaz sabun ve hamam taşı ve takunyalar...

bu *odunlu soba* denilen alet; alt tarafı demir döküm, önü odun atmak için kapaklı kırka kırk bir ufak sobacık. onun üstüne sağlamca oturtulmuş bir seksen boyunda silindirik bakır bir kazan. altta ateş yanıyor üstte kazanda su ısıyor ve borularla modern bir şekilde musluklara kadar sıcak suyumuz geliyor.

su dedim de bir de içme suyu geldi aklıma. bakıyorum da şimdiki zamanla o zaman arasında bu bakımdan pek büyük bir fark yokmuş. şimdilerde bir telefonla hanelere gelen yirmi litrelik plastik bidon içme suyunun yerine, o zamanlar haftada ya da üç günde bir sokaktan geçen saka'dan su alırdık. saka dediğin, berduş bir adam... önü

21 BÜYÜKLERE MASALLAR

sıra her daim bezgin yürüyen karnı sarkmış bir merkep, onun sırtında, iki yanında iki tane etrafı hasırlı kocaman cam damacanalara... avazı çıktığı kadar "suuuuuuuuu" diye bağırarak bir herif... yukarı kattan el edilir, adam damacanalardan birini sırtlar, yukarı gelir, mutfakta bir kenarda durmakta olan kocaman küpe suyu boşaltır. bu küp dediğimiz nesne topraktır... üstü biraz dar fakat beli oldukça geniş ve nihayet alta doğru yeniden daralan estetik bir yapıya sahip... yani gözünüzde canlandırmanız için: neredeyse bir metre boyunda ve üstü dar karnı şişman, altına yakışır bir büyüklükte bodur tahta bir tabure oturtulmuş devasa bir saksı... alt tarafa monte edilmiş sarı bir musluk. onun altında da su israf olmasın diye bir maşrapa. küpün üstünde mutlaka yuvarlak, kulpu olan tahta bir kapak bulunur. kapağı açtın mı bir de bakarsın tertemiz bir tülbent sicimle sıkı sıkıya küpün ağzına bağlanmış. saka damacanın kapağındaki mühürü açar; ki sanırım cebine attığı bu mühür devamlı kullanımlık kendi patentidir, ağzına bakır bir boru yerleştirir, vurur sırtına damacanayı ve lıkır lıkır suyu boşaltır.

işte önceleri radyo, sonra minyatür sinema makinası ile teknolojinin bir şekilde sakin geçen hayatımıza böylece burnunu sokmasıyla hayatımız renklendi... artık biz de çağa ayak uydurur olduk... ama yine de teldolabı, toprak küp, hamam kurnası, çamaşır yalıkları aynı kaldılar... biraz da biz... değişmedik pek...

babamın iş yeri karşı tarafta... mahmutpaşa'nın bir sokağında... tarakçılarhan sokak, yasemin han... kadıköy'den vapurla geçiyor eminönü'ne; oradan da mahmutpaşa zaten iki adım... artık o pazar senin şu pazar benim taban tepmek yok.

22 BÜYÜKLERE MASALLAR

üç katlı kocaman iş hanında muteber iş adamı... patron...
daha doğrusu fabrikatör...

işten gelir işe gider... evde de fazla konuşulmaz, günler
öyle biteviye geçer...

annemler bazen iki sokak aşağıda bir tanıdıklarına
giderler; neler konuşulur, ne anlatılır... genelde aile
içinde, komşularda olup bitenler... çocukların, evin
gailesi işte, biraz da galiba bizim çok uzağımızda
kıyametler kopartan savaş...

savaş bizim sakin geçen hayatımıza pek bulaşmadı sayılır;
bazen gecenin bir saatinde çalan sirenler, sıkı sıkıya
kapalı tutulması gereken siyah stor perdeler, bekçi
düdükleri ve sokaklarda tek tük dolaşan arabaların
farlarına mavi kağıt kaplama zorunluluğu dışında...

savaş daha çok yeni alınan altı lambalı phillips radyodan
dinleniyor. ben zaten hiç kulak asmazdım. çocuk halimle
savaşla ne alıp veremediğim olur ki... bizimkiler ise
akşamın bir vaktinde meşhur radyo gazetesini sunan
nurettin artam'ın sesinden dünyada ne olup bittiğini; artık
dinlerler miydi, yoksa dinler gibi yapıp kendi iç
dünyalarına mı göçerlerdi...
bitse şu haberler de şarkıları mı dinlesek derlerdi...

yani anlayacağınız gam yok kasavet yok...

benim ise kafakarış oynarken kırılan bilyalarımın başka
bir derdim yok...

bir de bir gün aşağı çamaşırlıkta phillips radyonun karton
kutusu ile beraber gelen samanları bir kibrit nasıl yanar
diye merak edip, çöpleri yakıp yakıp kutunun içine
attığımda tutuşturup, sonra da unutup, neredeyse koca
evin kül olmasına ramak kala yangının söndürülüp iki
tokat yememden başka...

dert mi yani?

23 BÜYÜKLERE MASALLAR

bu teknoloji denilen meret peşimizi bırakmayacak anlaşılın...
peder beyi yedek olarak yeniden askere çağırdılar...
koskoca patron... bakar mısınız...
hem de maltepe'de... cehennemin bir bucağı...
bir taraftan iş, bir taraftan askerlik. moda'dan kalk sen teee maltepe'ye askere git.
nereden bulduysa, nasıl ettiyse, bir de baktık evin önünde bir motosiklet.
wandrer marka. siyah. arka selesi demir. gürültülü.
sabahları atlıyor motosikletine, üstünde asker esvapları doğru kışlaya. öğleden sonra da ne dümenler kıvırıyorsa, eve geliyor üstünü değiştiriyor, hoop işe...
annem herhalde bir kere de şu çocuğu götür mü dedi ne dedi. beni arkasına attığı gibi onlarca kilometre maltepe'ye... fakat arka sele demir... zangır zangır sallıyorum... kığım mahfoldu... ayaklarım basamıyor, kayıyorum... üşüdüm...
tövbe...

bu hikayede pek kendimden bahsetmek, işi şahsiyata dökmek istemem ama, evlerin sırasını anlayabilmek için ufak, kişisel bir parantez açmam lazım gibi geldi bana... sanırım ikinci sınıfın sonlarına doğruydu. burasını tam olarak hatırlayamıyorum.
önce kızamık sonra kızıl... ikisi de oldukça ağır geçti... aile doktoruna götürdüler... piyer loti caddesinde, kocaman bir çınar ağacı hatırlıyorum... doktor zati bey. oldukça iri, şişman, hoşsohbet, ceketsiz, pantolon askıları, beyaz gömlek ve papyon.
"bu kızılın nekahet devresini daha çabuk atlatılmak için deniz banyosu"...
önerdi... o zamanlar...
artık benim tedavim için mi yoksa yine bir yaz geçirmek için mi; heybeliada'da bir ev kiralandı... vapur iskelesinden yukarı bir yüz metre çıktın mı solda bahçeli bir ev... iki kat... altta biz oturuyoruz... bu heybeliada'da

24 BÜYÜKLERE MASALLAR

bir iki şey aklımda kaldı. bir tanesi ne kadar geniş bir aile olduğumuz... her pazar, her hafta, hafta içleri dahil; amcalar, büyük teyzeler, dayılar, yeğenler... hiç eksik olmuyorlar... yemeğe tabii... yatıya kalanlar da var... bir diğeri ise babamın idaresinde, yeşilköy'den, kalma otuz kiloluk bisikletin arkasında son sürat yokuş aşağı inerken, babamın direksiyon hakimiyetini kaybedip benim bodoslama ağaca çarpmam...

bayılmışım...

çok korkmuşlar...

sonuncusu ise o mahut deniz banyo-tedavileri... sopa gibi incecik bir çocuk... denize sokuyorlar... donuyorum... çenelerim zangır zangır. dudaklar mosmor. ne var ki doktor tavsiyesi...

önce boğmaca sonra bronşit. daha sonra altmış sene peşimi bırakmayan astım...

heybeliada macerası...

işler çok iyi gidiyor...

herhalde...

bostancı altintepe mevkiinde, altintepe'nin tam ortalık yerinde ikibuçuk dönüme yakın arsa satın alındı. temel çukurları kazıldı. içlerine kurbanlar kesildi, altınlar atıldı... ve nihayet ikibuçuk dönüm bahçe içerisinde tek katlı, altı odalı, mutfaklı (aynı tel dolap...) banyolu (aynı kurna ve aynı soba...) yirmi metreden fazla çepeçevre balkonlu, bahçesi manolya ağaçlı, meyva ağaçlı ve havuzlu, derinliği altmış metreden fazla bir kuyu, evin arkasında bir müştemilat, altı garaj, daha altı sarnıç; devasa bir ev yapıldı. bu giovanni kalfayla babam nereden tanışmışlarsa, adam mimar sinan gibi bir herif... bütün inşaat sanırım bir seneden daha az sürdü...

bir buzdolabımız oldu...

buzdolabı nasıl bir şey dersiniz... harika...

25 BÜYÜKLERE MASALLAR

markası: firigi dayire... ya da her neyse, yazın sürahiyi koyuyorsun içine. bir saat... sonra sanki buz... o kadar soğuk yani. biraz gürültü yapıyor. ama olsun. teldolabında da birtakım şeyler yine saklanıyor ama büyük kısım frigi dayirede...

oturma odamızda bir duvar boyu altı dolap üstü camlı bir kütüphanemiz var. nedense kitapların hepsini babam ciltlettirdi. hepsi koyu kırmızı, sırtlarında eser isimleri altun sarısı... hepsi bir örnek... jules verne, pardayanlar, eski türkçe güzel yazılar...

kışın bu odada oturuyoruz. çünkü yegane ısınma aracı bu odada. çini bir kömür sobası. işte çocuk aklımla hayatımda ilk kez ateşin sıcak olduğunu ve el yakabileceğini bu sobadan öğrendim... buz mu koydular yoksa başka bir şey mi hatırlayamıyorum... bir daha da ateşe elimi sokmamamı tembih ettiler...

akıllandım mı sizce... ne gezer... bütün hayatım boyunca elim yandı parmağım yandı hatta canım yandı... yaktım durdum...

peder beyin kırklı senelerin ortalarına doğru edindiği ikinci el bir fiat topolino araba ile biz de sonunda en süper teknolojiyle tanışmış olduk...

ayağımız yerden kesildi...

hem de bir sınıf atladık...

günlük yaşamın bir bölümü de bu arabaya endeksli geçmeye başladı...

oralara buralara gitmeler, pazar gezmeleri, uzak akraba ziyaretleri ve her hafta mutlaka bir yeri bozulan bu teknolojiyi tarlabasındaki tamirciye götürme...

tabii o zamanlar daha teknisyen diye bir şey yok. ama silindirden, kapak contasından, bujilerden ve karbüratörden anlayan, eli ondört onyediyedi anahtar tutabilen bir tamirci bile bu yetenekleriyle gelecek zamanların uğursuzluğunu müjdelemeye yeterdi sanırım...

26 BÜYÜKLERE MASALLAR

moda'dan kalma, elle çevrilen teneke sinema makinası bana kaldı. çalışmayan, yahut ta çalıştığı halde sayemde artık çalışmayan bir çalar saatin iç aksımı ile teneke sinema makinasınıninkileri birleştirip belki de dünyayı kurtarabilecek bir makina yapabilirim ümidi ile her ikisini de parçalarına ayırdım.

birleştiremedim.

anlaşılan dünya kurtulmayı biraz daha bekleyecek...
bu teknoloji insanın ahlakını bozuyor.

ve de peşimizi bırakmıyor...

eve devasa bir makina geldi. onaltı milimetrelilik, sesli, oparlıolu, cereyanlı, tam otomatik bell&howell sinema makinası.

ön balkon, maşallah onbeş metre... perdemiz son model... sehpa var, çeviriyorsun, zırt arkasından bir çubuk çıkıyor, çekiyorsun alttan perdeyi, asıyorsun çubuğun üstündeki çengele... pırıl pırıl. hem de...
cuma günleri galatasaray'ın oradan, darfilm'den iki ufak bir büyük ya da iki büyük, sesli filim alınıyor, cumartesi pazarları hava karadıktan sonra balkonda sinema keyfi...
zaten bundan dolayı ismimiz *sinemacının evi* ne çıktı...

bir ara, sanırım ya sağlık sorunlarından ya da yalnızca öylesine burjuva tatili yapmak için yakacık'ta ahşap bir evin üst katı tutuldu...

üç oda, mutfak, ön sokağa bakan ufak oturma odası, arka bahçeden mutfağa bir kaç tahta basamakla çıkılıyor. alt katımızda ev sahibesi. oldukça meşhur. gazetelere falan çıkmış. çünkü toronunun toronunun toronunu görmüş asırlık bir hanımefendi. karşımızda çarşı hamamı, bir iki adım ötemizde ünlü yakacık ayazması... mermere gömülü sarı musluklardan şarıl şarıl meşhur yakacık suyu akıyor... bu ayazmadan daha ilginç olan onun hemen yanında beş altı renk toprak yığılı bir alan. yakacıklılar

27 BÜYÜKLERE MASALLAR

oraya *madenler* diyorlar. hakikaten madenlere de benziyor...
evin arkası dik yamaç. dut ağaçları, incir ağaçları ve kurbağların yüzme yarışları yaptıkları kocaman bir bostan kuyusu...
geceleri kurtlar kapımızın önüne kadar iniyorlar...
ama biz korkmuyoruz. çünkü kurdun daha ne olduğunu pek bilmiyoruz.
yani ben enise ve semra...
sadece bir gece annemler bir yerlere gitmişlerdi.
anneannem ve çocuklar derin uykuda. radyoda saent-sans'ın ölümler dansı mı ne (dance macabre) öyle bişey çalıyor. korkunç... korkunç... ödüm patlamıştı.

bu arada zamanını tam olarak hatırlayamadığım bir de tarabya taşınmamız var. bugünkü tarabya otelinin sırasında. lokantaların olduğu yerde. tabii o zamanlar lokanta yok. bir iki ufak dükkan, o kadar. iki katlı kagir bir binaydı. iki oda bir salon ve en mühimi denize nazır. tee yukarlardan, yani mecideyköy'den bir incecik asfalt yoldan döne döne inilirdi tarbya'ya...
caddede de iki araba karşılaştı mı, biraz sıkıntı olurdu...
işte orada erol doğdu.
alalacele hastaneye gitmeler. kardeşlerim ve anneannemle evde kalışım. sona yepisyeni bir bebeğin eve gelişi...

ocak2014

eksik kalan....

bostancı köşkünde (!) ikamet ettiğimiz senelere rastlıyor benim gurbet ellere gidişim. tekrar vatana (tabii ziyaret amaçlı) dönüşümde ailemi bu sefer cağalolu taraflarının arkasında bir apartmana taşınmış buldum. bostancı'da oturduğumuz halde neden cağaloğlu taraflarına taşınma gereği duydular bilinmez. ziyaret kısa sürdü. evin ne içini ne de dışını hatırlıyorum. yalnız ismi *güle güle*ydi galiba... gurbetten kesin dönüş yaptığımda ise (!) bizimkileri bu sefer de feriköy semtinde ikamet eder buldum. tam olarak avukat caddesi evranozzade sokak... karşımızda feriköy rum ortodoks kilisesi... peder bey, bostancı köşk inşaatından neredeyse kanka olduğu giovanni kalfadan feriköyünde hazır bir apartmanı olduğunu duymuş... muş... herhalde iki söz bir pazar apartmanı almış. apartman dediğim dört katlı... sonradan bir kat daha mı çıktı, yoksa zaten var mıydı... diyeceğim o ki geldiğimde içersinde; en alt katta sevil'in teyzesi, onun bir üstünde kahkahasıyla meşhur rıza beyler... bu rıza beyin gülüşü hakikaten bir hoştu. karşısında oturduğunda o gülerken senin gülmemen imkansız. nasıl dersin, kahkahaya uzuuuun upuzun bir *haaaah haaah haaaaah*'la başlar... eee artık ne kadar sürerse... tonton rıza bey. hanımı onun yanında pek görünmeyen bir tipti. onların bir üstünde bizim bızdıkların nerdeyse tamamını okutmuş ilk okul hocası jale hanım ve eşi eski maarif müdürlerinden cavit bey. bu cavit beyin oğlu da meşhur tarık gürcan. ne alaka dersiniz rakı masası sohbetlerine sık sık katıldığından. bu sohbetlere bir yerlerde daha bahsettiğim doktor hamdi bilen de katılırdı. bazen de selahattin karayavuz... trabzon milletvekili. diyeceğim o ki babamın oldukça renkli bir arkadaş ve tanıdık gurubu vardı... nihayet en üst katta biz otururduk. en üst kat çift kat, yani dubleks olup aşağıda at meydanı kadar bir salon; koltuklar kanepeler, ceviz masa ve müstemilatı, ağır halı ve köşede odeon'dan taksitle alınmış kuyruklu bir piyano, girince sağ köşede

29 BÜYÜKLERE MASALLAR

adam boyu her bir tarafı camlı bir vitrin... bu vitrin içerisinde babamın yüzlerce çakmağı dururdu. neler yoktu ki. o zamanlar daha yeni yeni moda olmaya başlayan *flaminair* gazlı çakmalardan tut ta taşa sürtülüp, üfürülüp kavla ateş yakılan cinsine kadar. mutfak ve oturma odası ve yemek yenen yer de aynı kattaydı. bu yemek yenen yer dediğim salonla ufak oturma odası arasında hol gibi bir yer... ama geniş... ne toplantılar, ne rakılamalara, ne sohbet ve kahkahalara sahne olmuştur... yukarısı, anneannemin, kızların, erol'un, benim ve anne-babanın yatak odaları. ve tabii banyo... çok daha sonraları, evlenen kızkardeşim ve eşi, cavit beylerin katına yerleştiler. cavit beyler nereye taşındı, babam onlara ne dedi bilemiyorum. ve sonunda dubleks olan bizim kısmı – *dub* ve *leks* olarak ayırdık ve ayrılan üst kısma ben ve sevgili eşim sevil yerleştik. taaa ki almanya macerası başlayana kadar...

12 kasım 2018

30 BÜYÜKLERE MASALLAR

uzun hikaye

birinci kısım.

geriye çok az insan kaldı. yani yaş bakımından. yani geçmiş, çok önceki geçmiş hatırlayabilen bakımından. tabii her hatırlanan, her kim tarafından hatırlanıyorsa, hepsinde ufak tefek değişiklikler vardır. kimi olayın evin bahçesinde geçtiğini iddia eder, kimisi de hayır oturma odasında olduk der. hatta olmuş olan, yaşanmış olan dahi çeşitlidir, hatırlandığında, birileri sana anlat dediğinde... başka başka anlatılır. tevatür bile diyebiliriz. geçmiş anlatma işi hatırdaki kadarı ile aktarılır. senin benim, eksik ya da fazla anlatmış olmamız bizim suçumuz değildir mutlaka. hafıza... o hafıza yok mu... insana ne oyunlar oynar... aslında ben hafızamızın bize oyun oynadığını pek sanmıyorum. çünkü neden dersin, ailecek gittiğin kır gezmesine, serilen örtüye, yemeklere; sen sofrayı kuran annen gibi bakmazsın. sen o zaman çocuksun ve çekilen fotoğrafta anneninki sepya ise seninkisi toz pembedir. halbuki fotoğraf dediğin siyah beyaz olur. değil mi... seneler sonra babandan yediğin o tokadı, hafızan senin lehine değiştirir. anlatırken sen haklısındır... baban değil... yani diyeceğim geçmiş izafidir...

bindokuzyüzaltmış ihtilali başlamadan bir süre önce abdurrahman yazgan beyrut'a bir vapur seyahatine çıktı. orada ne kadar kaldı hatırlamıyorum. bu arada altmış ihtilali olmuş, radyodan şiddetli anonslar yapılıyor, sokağa pek çıkılmıyor ve en mühimi de zamanın iktidar partisi mensupları; artık vali mi olur, milletvekili mi, parti il başkanı mı, hepsi tutuklanıp içeri atılıyor. bu hengame arasında abdurrahman beyin vapuru karaköy'e yanaşiyor. iskele indiriliyor. yukarı hemen o zamanının görevli subayları çıkıyor. ellerinde daha yakalanmamış partililerin listeleri. çıkan herkesi kontrol ediyorlar. abdurrahman bey de o sıralarda parti il başkan vekili ya da ona yakın bir

31 BÜYÜKLERE MASALLAR

vazifesi var. ve listede... fakat subay kardeşimiz, ne hikmetse atlıyor ve abdurrahman bey de yakalanmadan, içeri tıklımadan sağ salım evine dönüyor.

ihtilalden iki hafta sonra sevil ve ben tünel evlendirme dairesinde evlendik. merasimin orta yerinde benim şahidim (işte o meşhur tabirdeki gibi) fırlar gibi fırladı yerinden ve "bu gençler yüzüklerini silahlı kuvvetlere hediye ediyorlar" deyiverdi. Donduk... buz kestik... sevil ve ben... halbuki sevil de ben de yüzüklerimizi bir daha asla parmaklarımızdan çıkartmamaya söz vermiştik. öylece kalakaldık... hele sevil... mecburen çıkarttık... kime verdiğimi bile hatırlamıyorum. bittik, mahvolduk yani... en mutlu günümüzde bize oynan bu oyundan sonra şaşkınlık ve kızgınlığımız bütün nikah resimlerimizde suratlarımızdan görülebilir. daha sonraları toplanan teknil hediye (!) yüzük vesaire ile *alyans lojmanları* yapıldığını duyduk. bizim altınlarımızla yaptıkları binaları tel örgüyle çevirip üstüne de utanmadan *askeri bölge... girmek, resim çekmek yasstaktır...* falan diye tabela astılar.

ülkede; yapılan ihtilale sevinilmiş ya da üzülmüş gibi bir hava yok. yani genelde, sevinen varsa sevincini üzülen varsa üzüntüsünü pek belli etmiyor. herkes işinde gücünde... ihtilal komitesinin yassıada'da kurdukları mahkeme, askerin tutuklamış olduğu eski partililerin, yandaşlarının duruşmasına başladı. her gün radyoda naklen veriliyor. *sanıklar getirildiler... bağlı olmayarak yerlerine alındılar...*² savcı ve hakim devrik cumhurbaşkanının, devrik başbakanın soruşturmalarında,

² ne olursa olsun.. halkın serbest iradesi ile demokratik bir sistem içerisinde bir ulusu yönetmeye talip olmuş ve başa gelmiş bir mekanizmayı, sen; hangi sebepten olursa olsun, gayri meşru yollardan devir ve sonra yaptığın usulsüzlük, kanunsüzlük, anayasa suçu yetmemiş gibi bir de göstermelik olarak, adamları yargıla ve bütün milletin gözü önünde sanki adalet tanrıçasının havarisi gibi ilan et: "elleri bağlı olmadıkları halde.."

32 BÜYÜKLERE MASALLAR

hakarete varan sözlerle yükleniyorlar sözde sorgularında. ve bütün bunlar milletin gözü önünde oluyor. hatta tanıdık veya eş dost tarafından temin edilen biletlerle yassıadaya kadar gidilip birebir duruşmalar dinleniyor, seyir ediliyor. senelerce esip gürlemiş olan, memleketi bir çiftlik gibi yöneten, halkı kutuplaştıran, ne dersiniz deyin; mehmetçiği bilmediği, tanımadığı, ilgisi olmayan bir savaşa gönderip yüzlercesinin ölümüne sebep olan, ülkeyi başka devletlere peşkeş çeken bir başbakan; savcının ve hakimin bu hakaretimiz sözlerine kimi zaman güç duyulan cılız bir sesle *evet efendim, sayın hakim beyefendi..* falan gibi karşılık veriyor. biraz kamburu çıkmış, elleri önünde, başı eğik ayakta ezilip büzülüyor. oldukça hazin bir tablo. diğer taraftan bu olaylardan çok önce, geçirdiği bir uçak kazasından mucizevi bir şekilde kurtulmuş olan bu başbakana o zamanlar koçlar, danalar, develer kurban edenler; hatta otomobilinin önünü kesip kendi öz oğlunun gırtlığına bıçak dayayacak kadar fanatik olanlar, ne bu hakaretler karşısında ne de başbakanı astıklarında ağızlarını dahi açıp bir tek laf etmediler. *yahu* bile demediler... garip bir millet... garip bir millet çünkü idam edildiğinde ağızını açmaya korkan bu millet, bir süre sonra ona çıkarları için en güzel yerde bir anıtkabir konduranların arkasından alkış tuttular...

haneler yazısında anlattığım feriköyündeki beş katlı apartmanı kız kardeşlerim ve eşleri ben ve sevgili eşim işgal edince babam ve annem şişli meydanında, köşede, ziraat bankası üstündeki geniş bir daireye taşındılar. geniş dediysem, hayli geniş.. babam yeşildirek çeşneci sokakta, kendi soyadı ile maruf *yazgan han*'da fabrikatörlük yapıyor. bense onun direktifleri ile amcamla ortak olmuş sirkeci'de bir fotoğraf mağazasında çalışıyorum. sözde amcamla ortak... iş amcamın... eski fotoğraf malzemeleri tüccarı... işte ihtilalden sonraki o günlerde, işe gidip gelmeler, feriköyünden şişliye babamı ve annemi

33 BÜYÜKLERE MASALLAR

ziyaretler, konuşmalar, yeme içmeler; sanki hepsi hayatın normal bir şekilde akıp gittiği izlenimini veriyor dışardan bakanlara. fakat havada, hissedilip te bir türlü söylenemeyen bir tedirginlik var gibi. belki de alıştıra alıştıra söylenmiştir de ben farkına varmadım. sonuçta babam açık açık memleketin halinin, gidişatının son derece kötü olduğunu, geleceğin ne onlara ne de biz gençlere hiç bir umut ve gelecek vadetmediğini dolayısıyla en hayırlısı bir an önce bu ülkeyi terk ederek bir başka ülkede yeni bir hayat kurmamız gerekliliğini, kendi ikna edici tavrı ile anlattı durdu... başımıza kaktı... karşı çıkmak... bir argüman... bir tereddüt... bir soru... mümkün mü... asla. hiç kimsenin haddi değildi babamın karşısında.

yabancı gazeteler almaya başladık. isviçre ve alman menşeli. münasip bir iş arıyoruz. satılık fabrika veya dükkan falan. daha çok ta isviçre'de olsun isteniyor. neden illa isviçre diye sorulduğunda; daha sonralardan bugünlerin kulesine çıkıp kuşbakışı bakıldığında ister istemez şöyle bir zehaba (!) kapılıyor insan... o sıralarda memleketli, akraba, (fakat uzak) ve epey zengin bir iki aile isviçre'ye kapağı atmışlar ve iş kurmuşlar. başarıları da dilden dile dolaşiyor. bir benzerinde de bizim de muvaffak olmamamız için hiç bir neden yok gibi. para dersin var. işte çalışacak aile fertlerinden de bol bişey yok. yabancı dil bilen elemanımız da var. yola çıkabiliriz... çıkabiliriz de... hiç bir alanda tecrübemiz yok. hiç bir alanda... ailede hiç kimse bir ihtisas sahibi değil. en başında aile reisinin sahibi olduğu iç çamaşırları üreten bir fabrikada, patron ne iplikten ne kumaştan ne tekstilden cepten dolma bilgisinden başka hiç bir şeye sahip değil... bir de tabii paranın bile erişemeyeceği yerler, katlar, rütbeler ve makamlar vardır ki... iş bir raddeye gelince... fakat biz harıl harıl gazetelerden yabancı ellerde satılık fabrika arıyoruz... olmadı kelle koltukta isviçre'ye gidiliyor;

34 BÜYÜKLERE MASALLAR

babam orada iş kurmuş akrabalarından fikir alıyor. neticede verilen öğüt: *zordur bu işler yani...* ve son...

isviçre'de dikiş tutturamayacağını anlayan abdurrahman bey rotayı almanya'ya çeviriyor. ve şu minval üzerine bir plan değişikliği yapılıyor... *şu anda isviçre'de tutunamayacağımız anlaşıldı. fakat almanya'da para getiren bir işte bir müddet çalıştıktan sonra, ideallerimizi gerçekleştirmek üzere isviçre'yi yeniden deneriz.* almanya'da para getirebilecek iş nedir. hiç bir konuda zerre kadar bilgi ve deneyimimiz olmadığına göre bir yiyecek işine girsek deniyor. etraftan da edindiğimiz kırık dökük malumattan, en iyisi bir ufak market edinmek. sanki market işletmek hiç bir ön bilgi gerektirmeyen bir iş... bunun için frankfurt şehrinde *latscha* nam bir marketler zincirine başvuruyoruz. kendileri, hazır bir paranın kokusunu alınca bizleri gayet mütebessim karşılıyorlar. şartlar çok ehven... hatta ehvenden de öte. şehirde market işletmek için münasip bir mekan bulduğumuzda, kendileri hemen orasını döşeyip dayayacaklarını ve, -tabii- sermaye bizden olmak üzere, her türlü malı raflara dolduracaklarını söylüyorlar. tabir caiz ise: bundan iyisi şam'da kayısı. geze dolaşa oldukça kalabalık bir cadde üzerinde boş bir dükkan peyliyoruz. prosedür gereği belediyeden müsade almak için gittiğimizde ise memurun bize verdiği bilgiye şaşırıyoruz. *gösterdiğiniz dükkana yüz metre mesafede aynı işi yapan bir başka market var. bu kadar yakında bir market açamazsınız. ama isterseniz başka bir iş yapın...* moraller sıfır.

o günlerde bu haleti ruhiye içerisindeyken, turladığımız frankfurt sokaklarında neler yaptığımız, nerelere gittiğimiz, kimlerle konuştuğumuz; hepsi bir sis perdesi içerisinde. çok mu kaldırım çiğnedik, hangi otelde kaldık, nerelerde yemek yedik... fakat karşımıza çıkan -bir fırsat mı desek-, bir ilandan sonra birdenbire kendimizi,

35 BÜYÜKLERE MASALLAR

frankfurt'un yakınlarında bir sanayii beldesi olan ve oradaki işletmeden de ismini almış olan *hoechstte* buluyoruz. *devren satılık birahane...* yani... market olmadı birahane verelim... oldukça işlek bir cadde olan *bolongarostrasse* üzerinde, cephe beş, derinlik onbeş metre, girişte sağda taburelerde oturulmak üzere uzunca bir banko, geri kalan mekanda beş altı masa, bankonun arkasında tamamen yabancı olduğu yeme içme işleri için bir takım alet edevat, bira musluğu, bardaklar... hemen yanında bir müzik dolabı, ufak bir bulaşıkhanesi... ve hepsi bu kadar... yani enikonu bir birahane... onlar halbuki *imbiss* diyorlar. yerin sahibi mekana ismini de vermiş olan *herr heinze...* kendisi doğu almanya'dan gelmiş... kulakları ağır işitiyor. ya da işine geldiğinde hiç işitmiyor. onun için pazarlık oldukça zor geçiyor... üç aşağı beş yukarı fiyatta anlaşılıyor ve noterden bir satış mukavelesi yapılıyor... gerek bu işlerde bize yardımcı olan zat gerekse *herr heinze* bu noter işine o zamanlar çok şaşırmışlardı. yani ne lazım vardı füzuli bir masraf yapmaya... itimat yok muydu. sattım mı... sattım... alman'a göre öyle olabilirdi... ama biz türkler yaş tahtaya basmadığımız için noter masrafı olsun ya da olmasın işi sağlam kazığa bağlamak azmindeyiz daima...

nasıl bir cesaret, nasıl bir mantık, nasıl bir düşünce sistemi... anlamak mümkün değil... koskoca abdurrahman yazgan... koskoca tekstil(!) fabrikatörü... bostancı'da köşk, ferkiköyün'de apartman, araba derseni, her sene son model... ticaret camiasında ve odalarında hatırı sayılır, sözü dinlenir bir şahsiyet... bütün bunları geride bırak ve memleketin istikrarsızlığını, uçuruma gittiğini, artık bizlere hayat hakkı kalmadığını bahane et... bütün aileyi de peşinden sürükleyerek almanya'nın bir işçi semtinde seksen metre kare birahane...

heinze'ye işi hiç bilmediğimizi söyledik. karısı ve kendisi bir hafta boyunca bizleri, daha doğrusu beni işe

36 BÜYÜKLERE MASALLAR

alıştıracağına söz verdi. hangi bardağa bira musluktan nasıl doldurulur, hangi sosis hangi tabakta verilir, yanına ne konur, yağda kızarmış tavuk nasıl ikiye bölünür, *şaşlık* nasıl yapılır, müşterilerin yeyip içtikleri nasıl takip edilir... ve daha bir sürü teferruat.

liseyi zar zor bitirmişim. fabrikada baba yanında çalışmaktan, ara sıra yine baba tarafından anadolulara mal satmak için (onun ismi vuyajörlük (!) gönderilmekten nefret ettim. nevat abim ve yarım ton çeken dört bavulla çıktığımız bu seyahatlerde afyon'da donduk, antep'te eridik ama iyi de mal satmıştık o zamanlar... dönüşte, hayatımda elime fotoğraf makinası almadığım halde, baba talimatı ve emriyle fotoğrafçılığa başladım. amcamla ortak... sözde... iki ya da üç sene... öğrendim mi... ne gezer... ve şimdi de birahaneçilik... yeni evliyim... bir minik oğlumuz var... birahane karşısında pespaye bir otel odasında kalıyoruz... küçük bebek mamalara alışamıyor... ağlıyor... sevil sabahları koridorlarda, ben uyanmayayım diye pusetle çocuk gezdiriyor, bir aşağı bir yukarı... çünkü sabah saat onda işbaşı, sabaha karşı anca iki, üçte paydos. son sarhoşu kapı dışarı edene kadar.

nasıl bir cesaret, nasıl bir mantık, nasıl bir düşünce sistemi... anlamak mümkün değil... koskoca abdurrahman yazgan... koskoca tekstil(!) fabrikatörü... bostancı'da köşk, ferkiköyün'de apartman, araba dersin, her sene son model... ticaret camiasında ve odalarında hatırı sayılır, sözü dinlenir bir şahsiyet... bütün bunları geride bırak ve memleketin istikrarsızlığını, uçuruma gittiğini, artık bizlere hayat hakkı kalmadığını bahane et... bütün aileyi de peşinden sürükleyerek almanya'nın bir işçi semtinde seksen metre kare bir birahaneyle evli, daha dünyasından haberi olmayan bir genci ve onun geleceğini mahkum et...

37 BÜYÜKLERE MASALLAR

ikinci kısım

yirmüç yaşındasın. evlenmişin çoluk çocuk sahibi bile olmuşsun. hiç mi aklına gelmedi karşı çıkmak. bir şeyler söylemek. *hayır ben bu işte yokum* diyebilmek. ama ne annen ne kardeşlerin, ne damatlar, ne amcan ve çocukları, hiç kimse ama hiç kimse ağzını açamadığına göre bu bahsi başka bir yere bırakmak lazım. ve böylece abdurrahman yazgan bey istanbul'a avdet ettiler ve ben *frankfurt-hoechst* beldesinde *bei heinze* nam birahane de tek başına işe başladım.

bilmem ki; çocukluğumda ikibuçuk lisan öğrenmiş olmamı hiç bir zaman önemsemedim. papağanlar da aynısını yapıyor... geçmişte zorla sokulduğum fotoğraf işinde olduğu gibi bu birahane ciliğe de hemen adapte olmamı da maymunculuğuma benzettim hep... taklit yani eninde sonunda... iki gün içinde *schaepschen* denilen bardaklara bira doldurmayı, üç çeşit sosisi birbirinden ayırt ederek, icabında yanına okkalı patates salatası koymayı, özel bir kaşıkla tepside kaynayan *schachlik*leri servis etmeyi, kızarmış tavuğu caart diye ikiye bölüp tabağa koymayı... velhasıl üç günde birahane ci olup çıktım... bu arada hanenin müşterisi gedikli... her ne kadar tezgahın arkasında bir hafta kadar bana işi öğreten, *imbiss*ın eski sahibi bay *heinze* boy gösterip yanımda olsa da, müşteriler beni ilkten yadırgıyorlar... kim bu *auslaender*... nerden çıktı... neyse... orta derecede sağır olan *heinze* ile iletişim kurmadan, o güne kadar bağıra çağıra bira ısmarlayan müşteriler; tezgah arkasında laf edecek birini bulunca... benimle bir sohbet bir sohbet... garsonumuz bir bayan... *frau kreuz*... berlin'li... aksanı temiz berlin aksanı... bizim mekana biraz aykırı düşmesine rağmen.. çünkü bizim burada, hele *hoechst*te koyu bir *frankfurter platt* konuşuluyor... anlayabilene aşkolsun... fakat alışıyor insan... maymunluk işte...

38 BÜYÜKLERE MASALLAR

sabah saat onda dükkan açılacak. arabamız falan olmadığı için şimdilik bütün yeme içme malzemelerimiz ayağımıza kadar geliyor. yani patates, ekmek, sosisinden tut her bişey... bira dersen, frankfurt'un iki büyük bira üreticisinden biri olan *binding bier* tarafından şişe ve fiçı olarak temin ediliyor. fiçı demişken... kamyon dükkan önünde duruyor... beş, altı, on... kaç fiçı lazımsa dükkanın altındaki mahzene indiriliyor... fiçıya özel hortumlu bir mekanizma daldırılıyor ve bira. yukarıya, dükkana, bira musluklarına... bu iş için ayrıca özel bir staj gerekti bay *heinze*den...

sabahları müşteri tek tük olduğu için genelde yemekleri hazırlamak, *frau kreuz*'la ve mutfak yardımcımız *frau benz* ya da *ilse* ile bolca gevezelik etmekle geçiriyoruz. kendilerine zaman zaman yukarlarda anlattığım maceramızın özetini anlatıyorum. hayretler içersinde kalıyorlar... bir alman için akıl almaz bir serüven... öğleden sonra kalabalık basıyor... derken akşam... sonra gece... ve sabaha doğru bir'e iki'ye kadar... son sarhoşu da sepetledikten sonra dükkan temizliğine başlıyoruz... bütün tabak bardaklar yıkıyor... yemek tepsileri temizleniyor, yerler paspas yapılıyor... ve iyi geceler... daha doğrusu, iyi sabahlarla dükkanı kapatıyoruz... iki dükkan ötemizdeki banka müdürünle ahbablığı ilerlettik... ufak bir hesap açtık... gece tabii kasada epey nakit para oluyor... her ne kadar almanlar namuslu insanlarsa da (o zamanlar öyleydiler) etrafta dolanan bir sürü yabancı işçi var... türkler mesela... onun için müdür bey iki adet küçük özel çelik silindir verdi... gece paraları silindirine koyup bankanın önündeki bu iş için yapılmış yuvaya yerleştiriyoruz... sabah hesaba geçiyor... kolaylık...

ilk günlerde; yeni birahane sahibi olmak hasebiyle birasını için bir iki almana sigara paketimi çıkartıp sigara ikram ettim... yani bi samimiyet kuralım bakalım değil mi...

39 BÜYÜKLERE MASALLAR

sonra bu, biz türklerin el alışkanlığı... adeti... bize göre de çok normal... adamın yüzünü görmek lazımdı... önce sigaraya sonra bana daha sonra tekrar sigaraya bakıp binbir tereddütle ve *danke schön* lerle alıp yaktı... sonradan gözlemledim, sigarası bitip te bir alman'dan sigara isteyen diğer bir alman mutlaka karşılığında üç beş kuruş vermek durumundadır... alman'a hiç bir şey bedava değildir. onun için de ikram ettiğim sigara karşısında da bu ikrama almanlar bi türlü alışamadılar... hep seksen defa teşekkür ettiler...

tezgahta bira içen müşterilerimin anlatacak çok şeyleri var. hele dördüncü biradan sonra... ee benim de dinlemek için bol vaktim var. yetmiş santime üç metre bir alan içerisinde; önümde hayat hikayesini anlatan müşteriler, arkamda ise harıl harıl yanan *schachlik* ocağı, sosis kazanları, tavuk fritözü... konuşkan müşteriler de olmasa hayli sıkıntılı bir durum... arada bir biralalarının yanına bir *kurze* sipariş veriyorlar... bu *kurze* dedikleri bir nevi *schnaps*... kiraz rakısı falan gibi... hani beyoğlu'nda atlantik'te bir arjantin'e çaktırmadan ufak bi votka ilave edilirdi ya... onun gibi bişey... o *kurze*'yi adamın önüne koyduğumda artık kurulmuş olan samimiyet derecesine, daha çok ta o ana kadar *konsüme* edilmiş bira adedine göre mutlaka bi tane de bana ısmarlanır... içsen bi türlü... içmesen ayıp... hatta hakaret... çoğu zaman bayan garsonumuz *frau kreuz* imdadıma yetişir *patronun midesi* falan gibi bahaneler uydurup kendi içer beni kurtarırdı. çok kurtardığı zamanlardaysa paydosta temizliği *frau benzle* ben yapardık artık...

frau kreuz'ün bazen ertesi gün ayılamadığı zamanlar olurdu. yani aslında kendisi fazla içmezdi... kadının hakkını vermek lazım... ikram ederlerdi. nazik bir kadındı. hiç bir ikramı, bira olsun *schnaps* olsun geri çevirmezdi. herhâlde işi icabı. işte bazen ikramlar fazla kaçtığında *frau kreuz*'ta ertesi gün kaçar, daha doğrusu arazi olurdu. bu

40 BÜYÜKLERE MASALLAR

durumlarda ona vekaleten *otto* bakardı garsonluk işlerine. çalışkan güler yüzlü ve son derecede kibar, uzunca boylu orta yaşlarda, kuzey almanyalı... velhasıl efendi bir adam... ancak onu da, müşterilerimiz sağolsun, baştan çıkartırlar ve gecenin bir vaktinde *otto*'nun da pili biter.

abdurrahman bey'in geliştirdiği plan/taktik gereği, bir müddet sonra kız kardeşim enise ve kocası erol'da bu birahane kervanına katıldılar... zorunda mı kaldılar... yoksa kendi istekleriyle koşu koşu mı geldiler... onlarda iki çocuk... biz de bir.. ee artık otel odaları koskoca birahane sahiplerine ters düşeceği için, enişteyle el ele verip iki ailenin oturabileceği doğru dürüst bir yer aramaya başladık. zaten bizim tercihimize de pek gerek kalmadı. babam *hoehsté* yakın –beş on kilometre- *eschborn* denilen şirin bir köyde üç katlı, müstakil ısıtmalı, bahçeli ve o zaman göre kirası yanılmıyorsa altıyüz alman markının üzerinde (1961) yeni yapı bir evi gözüne kestirdi ve *bu münasiptir* dedi... ne denir... o dedikten sonra... o zamanlar, tarif ettiğim bu gibi binalarda hali vakti yerinde hatta zengince denilecek alman vatandaşları oturuyor... halbuki biz daha bilmediğimiz henüz ucundan kıyısından tutmaya çalıştığımız; türkiye'de olsa herkesin basit meyhaneci diyeceği bir işe kafa kol girişmişiz... iki koca aile... artık kazanır mıyız... bu paraları ödeyebilir miyiz?.. bir de bunca işin arasında almanya'da henüz çalışma müsademiz bile yok... oturma izni dersin, daha müracaat bile etmemişiz... polis (alman polisi... bilirsiniz) gelse dese *hemşerim ne iş... yani, dert bir değil ki uğraşsın... bu arada, hani derler ya bir şeyin üstüne tuz biber ekmek diye... bir müddet sonra diğer kızkardeşim ve kocası da daha da yardımcı kıtalar olarak almanya'ya gönderilince, evin içerisi bir hayli şenlendi! dolayısıyla iş de... tabii hayatımız da!..*

söz gelenlerden açılmışken unutmadan ve yazmayı daha sonraya bırakmadan, hemen taze taze bir sıralayivereyim

41 BÜYÜKLERE MASALLAR

gelenleri. abdurrahman bey; taş çatlasa elli metre kare içerisinde, on kişi doluştuğunda, kığını döndürecek yer bulunmayan bir mekanda (birahane yani) dört elemanla bu işin pek yürümeyeceğine kanaat getirmiş ki, bir müddet sonra yanında bir anadolu çocuğu ile çıkageldi.. *yukarda tavanarasında yatar kalkar* dedi... adam sözde bize yardım edecek. lisan bilmez... yol yordam bilmez... elini değdirdiği çaat kırılıyor... yani olmadı. bir süre sonra döndü memleketine... daha sonra erol eniştenin erkek kardeşi ile hanımı geldiler... yardımcı olarak... o da olmadı... bir ara, nereden nasıl çıktığı belli olmayan sevil'in amcasının oğlu geldi... ben yaşlarda. muhteşem motor tamircisi... aynı zamanda ondört müzik aleti çalabiliyor... askerde tamburmajör... ee adam neşeli, matrak, her kılıfa uyuyor... fakat bir süre sonra o da olmadı... olmadı... olmadı... bu arada birahanedede çalışmak ya da yardımcı olmak için değil ama, türkiye'den almanya'ya gelip bir iş buluncaya kadar bizim orasını atlama tahtası olarak kullananlar da oldu... birahänenin yukarısında fare girse kuyruğu dışarda kalacak kadar ufacak bir odada mekan tutup zar zor kaldılar...

enise ve erol; yani kızkardeşimle eniştem geldiklerinden bir müddet sonra birahaneimizin alışveriş işleri bayağı zorlaşmaya başladı. ayrıca iş yerinden babamın *eschborn* nam kasabada seçmiş olduğu kâşâneye gidip gelmek te ayrı bir işkenceye dönüştü. karar verdik bir otomobil satın alacağız... tamam... ancak ne benim ne de erol'un ehliyeti var... bu bir... çok bi paramız da yok... bu da iki. ehliyet işini, bir süre kelle koltukta ehliyetsiz kullanma riskini göze alarak hallettik diyelim... şimdilik tabii... neyse... bir otomobil edinme işi için *hoechst* ile frankfurt arasında uzanan meşhur *mainzerlandstrasse* (cadde ismine bak!) üstünde sıra sıra tezgah kurmuş ikinci el satıcılarını dolaşmaya başladık. aklımda kaldığına göre daha ikincisinde çenebaz bir satıcı bizi hemen gargaraya getirip şahane (!) bir ford bilmem kaç model satmaya girişti. biz

42 BÜYÜKLERE MASALLAR

tabii istanbul çocuğu olduğumuz için hemen yemiyoruz. *bir deneme sürüşüne çıkalım bakalım* derken adam meğer dünden razıymış. erol ben satıcı atladık arabaya... caddede gidiyoruz. satıcı arkadaş *bakın radyosu bile var* diyerek açtı mı sana radyoyu avaz avaz... hayır, arabanın orasından burasından bi ses geliyor mu... motor nasıl çalışıyor... duyulmuyor bile... adam radyoyu kısmıyor... neyse döndük... ve sanırım üçbin mark gibi bir paraya bindokuzyüzaltmışbir'de 1958 model bir otomobil sahibi olduk... işlemler tamam... atladık doğru işyerine. fakat sonradan gösterdiğimiz bir iki uzman müşterimiz, arabanın *performansına* göre felaket derecede kazık yediğimizi söyleyince, döndük aldığımız yere... *biz dedik vazcaydık... al arabanı ver paramızı...* adamlarda bir surat... bir surat... biz de yabancıyız ya. polis molis dediler... aldık arabamızı döndük evimize... o otomobille ve de ehliyetim olmadan ve de almanya gibi her şeyi sıkı tutan bir yerde gidip geldim... gidip geldim... bir misal: daha bay *heinze* benimle beraber olduğu günlerde... onun arabasıyla şehre gidiyoruz. sinyal vermiş ve kapatmayı unutmmuş. malum biraz sağır ya... sinyalin tik-taklarını duymuyor. yarı yolda polis amca durdurdu. *sapmıyorsun da neden sinyal veriyorsun* diye sorunca, *heinze: işte kulaklarım da... falan da... filan da* geveleyinceye kadar altmış marka yakın bir ceza ödedi. düşünebiliyor musunuz? boşuna sinyale altmış, eğer ben ehliyetsiz yakalanırsam herhalde asarlardı... ya da toplama kapına... fakat böyle kelle koltukta da dolaşılmaz ki... mutlaka bi ehliyet almak şart. ancak almanya'da gidip te *abi bi ehliyet verebilir misiniz* demekle olmuyor... hele hele *gel sana bi yemek ısmarlıyım*fa daha da hiç. mecbursun şöför kursuna yazılmaya. ben de öyle yaptım. sağolsunlar *hüseyin abim* ve *şeref abim* vasıtasıyla zamanında epey bi direkiyon sallamışlığım var... hem de zehir gibiyim maşallah... kursun hocası bile şaşırıldı... velhasıl bir ehliyet sahibi oldum sonunda...

43 BÜYÜKLERE MASALLAR

gidiyoruz, geliyoruz... içine atıldığımız çarkın nasıl fır döndüğünün, bizi nasıl yavaş yavaş öğüttüğünün farkında bile değiliz. haftanın bir günü kapalıyız. bir yerlere mi gidiyoruz... evde mi oturuyoruz... aile hayatımızın bütün ipleri gevşedi..

abdurrahman bey gidip geliyor. artık istanbul ile frankfurt'u komşu kapısı yaptı. birahanenin işleyişi, satışlar, servisi, hizmeti şusu busu hakkında kesin gözlemleri var... içki çeşidimiz sınırlı. bira, biriki *schnaps* cinsi, bir sofistike yeşil likör bir de votka. babam bu çeşidi az bulmuş olacak ki istanbul'dan bir koli rakı getirdi. *bunu severler* dedi. bir iki zorladık.. üçbeş ikram ettik.. nafiye... adamların damak zevkine bir türlü uyduramadık... şişeler, istanbul'dan gelen yardımcı çocuk gibi memeleketeye iade oldular... biri iki şişesini de biz götürdük...

schaschlik denilen yemeği şişlik diye de tercüme edebiliriz. çünkü bir karış boyunda incecik tahta bir çubuğa *bir domuz böbreği bir soğan, bir domuz böbreği bir soğan* geçirdiğiniz vakit bir *schaschlik* elde etmiş oluyorsunuz... tabii domuz böbrekleri kuşbaşı kesilmiş olacak, kocaman bir tepside önce margarin sonra domates salçası ve çeşitli baharatlarla, ancak şefin bildiği gizli reçetedeki bir sos hazırlanacak ve üstüne *schaschlik*ler dizilerek pişmeye bırakılacak. sıcak servis edilir... isteyenlere parası mukabili yanında patates salatası verilebilir... bu yani...

bu *schaschlik*leri frankfurt halinden bir toptancıdan alıyoruz... güzel ambalajlanmış, paketler içerisinde... dondurulmuş... ellişerlik mi altmışarlık mı. pek hatırlamıyorum. dükkana geliyor. buzluğa konuluyor. ve tavada mal bittikçe kutulardan alınıp tavaya konuluyor... fevkalade rahat... babam bu olayı da gayet objektif gözlemlemiş. *bu böyle olmaz* dedi. kendisi eski mahmutpaşa tüccarlarından... ticareti zehir gibi bilir... *şimdi dedi hal'den böbreği alıyoruz, eve getiriyoruz, kızların nasıl olsa işi gücü yok... oturup onları kesiyorlar...*

44 BÜYÜKLERE MASALLAR

*soğanları böbrekleri çubuğa geçiriyorlar... bakın böylesi çok daha ucuz olacak dedi... dedi ve yapılmaya başlandı... yahu... falan diyen olmadı... mutfak nöbeti, ev temizliği, bulaşık gibi basit işlerden evde kim aylak aylak dolaşıyorsa, oturuyorlar masa başına *schaschlik* diziyorlar...*

patates salatasını *ilse* yahut *frau benz* yapıyorlar. üç çeşit sosisi de evde imal etmenin mümkün olmadığı için bir tek *schaschlik* imlatınla maliyeti düşürmeye çalışıyoruz... fakat neden sonra kızların mırıncırını biraz yüksek sesle çıkınca yine alış veriş hal'den yapılmaya başlandı... şimdi düşünüyorum da, bütün bu yeniliklere aşık olan babam acaba nasıl oldu da imambayıldı, sirkede çiroz ya da döner gibi yemekleri menüye katmadı diye... her neyse...

arada derede küçük erol da geldi... küçük erol... yani kardeşimiz... sanki şartmış gibi, sanki evimizde yatak yorgan yokmuş gibi, sanki kardeşimize göz kulak olamazmışız gibi; abdurrahman bey tuttu oğlancığı yatılı okula verdi... zaten isviçre'de bir süre yatılı okumuş olması hasebiyle çocuk pek ağzını açmadı... alıştı mı... ne gezer... ondan sonra bir okul, bir başka okul... yani karmakarışık bir eğitim hayatı... hayatı karardı gibi ama... bizde baba sözü dinlenir!... (kutsal kitap baba bölümü...) ağzını bile açmadı çocukçağımız...

üçüncü ara kısım

neden dersenez... biraz gerilere gitmemiz lazım... mesela enise'ye (kızkardeşim) *vaktin geldi... seni evlendirelim artık* dedi... dedi ve der demez, o zamanlar yazgan han'da muhasebede çalışan erol için *bu çocuk münasiptir* dedi... ee hakikaten erol da çok iyi bir insan... neyse nişanladılar... göz açıp kapayana kadar düğün yapıldı... *enise onaltı yaşında... onaltı... semra'ya da (kızkardeşim) önce bir münasip aday bulundu... babam buldu tabii...*

45 BÜYÜKLERE MASALLAR

fakat olmadı... ikincisi bulundu... o da cılk çıktı... kafasına bir şeyi koydu mu o iş mutlaka olacak... yanlış hatırlamıyorsam üçüncüsü osmanlı bankasında çalışan genç bir çocuk... mete bey... adam yakışıklı... boy, pos, bıyık, kıvrır saçlar... semra bu sefer tuttu... tabii tutmayıp ta ne yapacak... o da evlendiğinde onyedisinde ya vardı ya yoktu...

sıra bana gelmişken, o sırayı bir atlayalım... küçük erol, büyük olduğunda ona da zahmet etmemesi için hemen bir hanım kız bulundu... ve iki söz bir pazar o da ev bark sahibi oldu... halbuki erol'un çok sevdiği ve eminim ilerde çok mutlu olabileceği arkadaşları vardı... ama... evet... semra'dan sonra sıra bana gelmişti... yaş ondokuz... bilemedin yirmi... var mı öyle abdurrahman beyin oğlu avare orda burda gezsın, gönül eğlendersin. biran önce onun da ne yapıp edip başını bağlamalı... *sen bu abdurrahman dayının kızını tanıyor musun...* ben mi... hayatımda görmedim... *iyi gidip kızı isteyelim hemen... hem dayın... hem aile mazbut... hem akraba da...* yahu durun kardeşim... ben istemiyorum... falan... mümkün mü... gidildi, kız istendi, söz kesildi, nişan yapıldı... ve ben askere... habire askerden tüyüyorum... nişanlımı görmeye... yani.... fakat her ziyarette kızda havalar bir başka makamda... *şurda oturalım... şunları alalım... şöyle yaşayalım... ben şunu da isterim...* falanda filan... baktım iş sarpa sarıyor dedim *al yüzükleri ben gidiyorum...* babamla annemi feriköyündeki yatak odalarında yakaladım... bir yere gitmeye hazırlanıyorlardı... *ben ayrıldım* dedim... gıkları bile çıkmadı... daha sonraları canım anneanneciğim *evladım bir kız var...*

sivas'lıymışlar... bi bak istersen dedi... anneannem der de ben hayır mı derim... okuldan metin ve bülent'le sultanahmet'teki yüksek ticaret'e gittik... (çünkü kız orda okuyormuş) kapıdan baktık... çocukların gözü tuttu... ben de beğendim... sonrası... kız isteme... nişan... düğün ve nerdeyse altmış sene...

46 BÜYÜKLERE MASALLAR

enise ve erol'un düğünü hilton otelinde yapıldı... semra ve mete caddebostan'da deniz manzaralı düğün salonunda hayata başladılar... erol ve nuray laleazar gazinosunda... sevil ve ben bostancı evinde...

dördüncü kısım

birahaneçilik nasıl bişey diye sorarsanız... hiç te kolay olmayan bir meslek... hele almanya'da... erol ve ben değış tokuş yaparak işleri yürütmeye gayret ediyoruz... tam bu sırada abdurrahman beyin isviçre hayalleri yine depreşti... bırak birahaneyi eniştelere... kelle koltukta isviçre'ye gidiliyor; babam orada iş kurmuş akrabalarından fikir alıyor. neticede verilen öğüt: *zordur bu işler yani...* e neticede zor oldu... çok zor oldu... hatta hüsrân... ama bu başka bir fasıl...

47 BÜYÜKLERE MASALLAR

dedem....

mübadeleden sonra türkiye'ye yerleşen ailelerden birisi de dilberzadelerdi.

istanbul'a gelir gelmez mahmutpaşa çarşısının hemen girişindeki köşede, o zamana göre yüksekçe bir binada mekan tuttular.

ve sanırım türkiye'ye de gelirken beraberlerinde getirdikleri tekstili de, imalatını da istanbul'la ilk onlar tanıştırdılar.

onlarla beraber şamlılar, mısırlılar, koyuncular, harmanlılar gibi bir çok köklü aile de geldi.

bu isimleri burada yazmakta hiç bir mahzur görmüyorum. zira bu isim ve firmalar her şeyden önce türk tekstil tarihine mal olmuş ünlü isimler. yazmakta mahzur görmüyorum zira adları ve soyadları kalben ve ruhen küçük olan bir takım sözde tarih araştırmacılarının ve yine sözde gazetecilik eden ve bir takım beyefendilerin sözde tarih araştırmalarında selanikle, selanıklılarla ve itikatlarıyla yalan yanlış yazacaklarına, bunları buradan öğrenirler ve onlara araştırmalarında destek olur diye düşündüm.

büyükbabaannemin (enise hn) vefatından sonra dedem mübadeleyle birlikte iki çocuğunla türkiye'ye geldi. eli kalem tutan ve akli hesap kitaba yatkın dedemi dilberzadeler muhasebelerinde istihdam ettiler hemen. bu iş ona *katiplik* ünvanını kazandırdı.

herkes kendisini ya *katip* ya da *katip tevfik efendi* diye çağırır oldu.

soyadı yasası çıktığında bu yazar çizerliğe ve katipliğe en çok uyanın yazmak/yazıcı gibi bir şey olması düşünülmüş. sonunda yazgan soyadında karar kılınmış.

dedemin iki kardeşi, yani benim büyük amcalarım rasih bey 'güneri', cemil bey ise 'oray' soyadlarını almışlar.

48 BÜYÜKLERE MASALLAR

bu o devirde çıkan soyadı yasasının üç kardeşi nasıl ayırabildiğinin tuhaf bir örneğidir. büyük halam vuslat hanım ise soyadı yasası çıktığında çoktan evli ve ondört çocuk sahibi idi. dedemle olan dede toron ilişkilerimiz oldukça mesafeli idi. hiç bir zaman beni kollarının arasına alıp şöyle sıkıca sarılarak ya da yanağıma okkalı ıslak bir öpücük kondurarak, bir şeker ya da bir çikolatayı avucuma sıkıştırarak sevgisini göstermedi. ama baktığı zaman duru mavi muzip gözleri muhabbet yıldızları ile parıldardı.

seksen yaşına yaklaştığı halde üçbin küsur kilometreyi; çocuklarının muhalefetine ve lisan bilmemesine rağmen tek başına uçakla, trenle, otobüsle kat ederek beni hastane yatağımında ziyaret etmesi ise dede toron ilişkilerinde benim için unutulmayacak bir sayfadır.

ara sıra uçak yolculuklarımız da olmuştur dedemle. o zamanlar bursa ve ankara'ya uçakla gitmek apayrı bir serüvendi. yemek verilirdi uçaklarda; belki de şimdikine göre iki üç misli uzun süren uçuş süresini seyyahlar lehine biraz daha kısaltmak için. dedem pek yemezdi. ben ise önümdekini silip süpürdükten sonra dedemle yemek tepsilerini değiş tokuş eder ve onun yemeğinin de hakkından gelirdim.

böyle bir yemek azgınlığı esnasında dedem uçakta o anda aklına gelen şu dörtlülüğü söyledi:

havalarda agaz pervaz
yazganlar uçar durmaz
aykut on kap yemek yese
yine doymaz yine doymaz

o gün sekiz yaşındaydım. aradan altmışdört yıl geçti dörtlük halen aklımda

49 BÜYÜKLERE MASALLAR

dedem kalbimde...

bilmece çözmeye her zamandan meraklıydı. her gün elinde bir cumhuriyet gazetesi, bütün sayfalar itina ile okunduktan sonra sıra sekize sekiz karelik cumhuriyetin o klasik bulmacasına gelirdi.

yeleğinin cebinden bir kurşun kalem ve bir silgi çıkartırdı. bu kurşun kalem çok tuhaf bir aletti benim için. çünkü bir parmak boyu olan o kalemi hiçbir zaman ne daha uzun ne de (ara sıra yontardı) daha kısa gördüm. bütün dikkatini bulmacaya verir ve o esnada kimseyle konuşmazdı.

yirmi kusur yaşında gencecik hayata veda etmiş olan enise büyükbabaannem, kızkardeşlerine – yani benim büyük teyzelerime – göre dünyaya gelmiş en güzel insanmış. öyle derlerdi...

hem yüz güzelliği hem de ruh güzelliği.

teyzelerim onu anlata anlata bitiremezlerdi.

enise babaannemin babası süleyman bey ise diğer çocuklarıyla beraber ondan çok daha önce istanbul' a gelmiş. ve bir an önce onun da gelmesini beklermiş. bu hasret o kadar büyük ve o kadar dayanılmazmış ki diyarı gurbette ölen kızını göremediği ve onca yıl ayrı kaldığı için kendisine 'hasreti' süleyman denmiş daha sonraları.

dedem burada bir taraftan iki çocuğuna bakarken ve bir taraftan da çalışıp hayat galesinin yükü altında oldukça zahmet çekmiş bir dul olarak.

bir gün maliye nazırı cavit bey kendisini çağırarak hemşiresinin evlenmesinin gayetle makul olacağını lisanı münasiple anlatmış.

dedem sıralarda gür dalgalı siyah saçlı, deniz mavisini gözlü, o zamanın modasına göre burun gölgesi bıyık ve şık giyimle muteber bir damat adayı olduğu tartışılmaz...

50 BÜYÜKLERE MASALLAR

cavit beyin hemşiresi, edibe hanım bu evliliğe iki kızını, büyük bir konak, emekli bir halayık ve bir sürü eşyayı da beraberinde getirmiş.

konu edibe hanım'dan açılmışken, babam pek sık olmayan sohbetlerinde natikasını, konuşma yeteneğini bu kadından aldığını söylerdi..

dedem sık sık iş seyahatlerine çıkarmış. onun eksikliğinde dört çocuk bir arada neler yaparlardı tahayyül etmesi oldukça zor.

bu büyük konak, dört çocuk ve halayığa ait kulak misafiri olduğum iki olayı unutmadan buraya aktarmak istiyorum. kızlardan birisinin çikolataya çok düşkün olduğunu ve bizim iki haşarının da (amcam ve babam) her gün kutudan birer ikişer çikolataları aşındıklarını amcamdan duymuştum. olay aile tarafından derin araştırmalar sonucunda çözülemeyen faili meçhuller arasına konmuş.

bir de dedemin seyahatte olduğu günlerin bir gecesinde yukardaki yatak odalarından üstlerinde birer beyaz yatak çarşafı ile merdivenlerden aşağıya inerek zavallı yaşlı halayığın ödünü kopartmışlar. bayılıp gürültüyle yere yığılan kadıncağızı evin geri kalan iyiliksever ahalisi zorla ayıltmış.

bavulları ve eşyası ile kapı önünde dedemin avdetini bekleyen ihtiyar bağıra çağıra: "bunlar şeytan... bunlar şeytan" diyerek çekip gitmiş.

pek anlatmazlardı ama sanırım bu olaydan sonra iyi bir sopa yemişler...

her seferinde olduğu gibi...

bu iki haylazın bir de yatılı olarak okudukları fevziati mektebinin bilmem kaçınıcı katın penceresinden çarşafı sallandırarak kaçma hikayeleri vardır.

dedemin iki ayağında da açık varis yarası vardı. amcam belirli zamanlarda sarılı olan gazlı bezleri açar ve değme

51 BÜYÜKLERE MASALLAR

hastabakıcıların bile becermeyeceği bir maharet; daha da önemlisi şefkat ve ihtimamla pansumanını yapardı.

bu derdinin haricinde çok ileri yaşlarda başarılı prostat ameliyatı oldu. ne biri ne diğeri, ne de yaşlılık onu katiyen yıldırmadı. ancak o zamanın teknolojisini elverdiği imkanlar dahilinde yapılan ve biraz da başarısız geçen katarakt ameliyatından sonra hayata küstü. ve bu küskünlükle hayata veda etti.

haziran-temmuz 2009

52 BÜYÜKLERE MASALLAR

baba....

babam bindokuzyüzlerin sonlarında öldü. ayını gününü tam olarak hatırlamıyorum. hatta senesini de. hatırlayabildiğim yalnızca; sanki de yalnızca böyle bir ayrılığa son derecede yakışan dondurucu bir soğuk ve deniz tarafından esen sert bir rüzgar. mezarlığa gittiğimizde galiba kar da yağıyordu... inceden inceye... demek ki kabaca kış mevsimi olmalı. yaşlı bir adamın önümdeki toprak yığınınına bana doğru bıraktığı kürekle mezara toprak atma sırasının bana geldiğini anladım. ayını senesini ve gününü hatırlamadığım gibi o kürekle mezara toprak atıp atmadığımı da hatırlayamıyorum. her ne kadar böyle bir vazife insanın kafasına kazınıp, hayatının sonuna kadar da yer etmesi gerekiyorsa da.

artık birbirini göremeyecek olmanın ya da sonsuz bir ayrılığın verdiği doğal bir burukluktan başka bir şey hissetmedim sanıyorum. ne üzüntü ne göz yaşı... hiç bir şey...

babamla böyle ayrıldık.

aslında hayattayken aramızdaki ilişkiler, toprak atma faslı kadar beynimin kuytu bir köşesinde unutulmak istenenlere tıkalıp kalmışlardı. aramızda her zaman bir ayrılık bir kopukluk hatta çoğu zaman bir baskı, eskilerin daha doğru bir ifadeyle söyledikleri gibi bir tahakküm vardı; tabii tek taraflı. sözde babacanlığı ve tanrılığı dışında ender bir gülümseme ya da içime ferahlık veren bir iki lakırdı bu kuytu köşeden ayrı bir yerde saklandı. o da zaten çok'un etkisiyle bir süre sonra solup gitti. geriye, dediğim gibi hiç bir şey kalmadı.

ben doğduğumda o'nun çalıştığı fabrika veya işyeri bir yangında kül olup gitmiş. bunu bana anneannem

53 BÜYÜKLERE MASALLAR

anlatırdı, annem bu konuları benimle hiç konuşmadı. ya beni bir uğursuzluğun nişanı olarak doğurduğu ya da o anlatmak istemediği için. sanırım üzerime doğumda yapılmış bir lanet beni o'nunla ebediyen ayrılana kadar takip etti.

yaşadığı süre içerisinde bilemediğim bir şeyler uğruna kendine göre otoriteyi bana göre odunu elden bırakmadı. beni adam mı etmek istedi... benden kurtulmak mı... benim sırtımdan öğünmek mi... kazanmak mı... ilkokul ikinci sınıfta topal bir matmazelden zoraki fransızca dersleri... istanbul'un içersinde iki adımlık mesafede oturmamıza rağmen yatılı okulda okutmasına... hastalığımı bahane ederek gurbet diyarlara bir okula yollamasına.

aileden uzak, sevdiklerden uzak.
ölüm bizi ayırdığında artık kurtulduğumu anladım.
yoksa bana mı öyle geldi...

daha sonraları, yani belki de ölümünden bir sene sonra bu sefer de yaşam bir türlü yetmemiş gibi sık sık rüyalarım girer oldu. ilk önceleri annemle birlikteydiler. feriköy'deki evde, bostancıdaki yazlıkta, bazen teknede, çoğu zaman diğer aile fertleriyle beraber. zaman ilerledikçe ailenin fertleri giderek rüyalarımından uzaklaştılar. annem de... onların yerine babamla beraber tanımadığım insanlar misafir oldular rüyalarımına. aile yanında bana oldukça sevecen ve yardımsever davranan babam giderek yabancılarla beraber yine hayattaki gerçek yüzünü göstermeye başladı. yine baskı, yine kumanda...

ve geçen akşam sabaha karşı rüyamda bir at barınağı ya da ona benzer bir yerde babamı zehirledim.
babam öldü.

54 BÜYÜKLERE MASALLAR

uyandığında korku içerisindeydim.
ama rahatlamış...

29kasım2010